

Davor Ambroš
Svibanjska ulica 80 a, Daruvar
davorambros@gmail.com

Primljeno/Received: 11. III. 2023.
Prihvaćeno/Accepted: 1. VII. 2023.
Rad ima dvije pozitivne recenzije
Prethodno priopćenje
Preliminary communication
DOI: <https://doi.org/10.47325/zj.6.7.15>

UDK 796.332(497.526Daruvar)(091)

PRVI DARUVARSKI NOGOMETNI KLUBOVI

Sažetak: U ovom radu rekonstruirani su počeci nogometa u Daruvaru i nogometna zbivanja u gradu u periodu od 1919. do 1944. godine u kojem je djelovalo nekoliko klubova. U njemu se govori o prvim klubovima, njihovim rezultatima te neminovnim usponima i padovima. Svaki od klubova imao je specifičnu publiku, ovisno o političkoj orijentaciji kojoj je pojedini klub pripadao. Povijesni je to pregled i svojevrsna retrospektiva zbivanja na nogometnom terenu i izvan njega, a u cilju prikazivanja razvoja nogometne igre u Daruvaru.

Ključne riječi: Daruvar, sport, nogomet, povijest

Počeci sporta u Daruvaru

Sport u gradu Daruvaru ima bogatu i iznimno dugu tradiciju. Prva sportska društva osnovana su u gradu samo nekoliko godina nakon osnivanja prvih takvih društava u Hrvatskoj, što samo pokazuje veliku kulturnu i sportsku osviještenost Daruvarčana.

Ime prvog sportskog društva u gradu spominje se 2. svibnja 1885. godine u pravilima *Daruvári Lövesz alapszabaltai*, odnosno Streljačkog društva Daruvar. Napisana pravila donosila su načine odijevanja i ponašanja strijelaca i članova muzičke sekcije koja je djelovala pri društvu. Svaki član morao je redovito dolaziti na vježbe gađanja koje su se održavale samo nedjeljom ili praznicima, a bilo je propisano da mogu biti samo ugarski državljani ne stariji od

četrdeset godina.¹¹⁶ Jedan oblik streljaštva kao sporta i zabave opisuje slovački pravnik i publicist Jan Čaplovič još početkom devetnaestog stoljeća. On u svom detaljnom opisu Daruvara spominje i natjecateljsku igru gađanja pijetla iz sačmarice.¹¹⁷

Na području Hrvatske u drugoj polovici 19. stoljeća osnivaju se prva udruženja koja se bave sportom, pa je tako 1874. godine osnovano u Zagrebu društvo Hrvatski sokol. Sokol kao tjelovježbena organizacija osnovana je u slavenskim zemljama radi promicanja tjelovježbe i širenja nacionalne svijesti, a s vremenom je do osnivanja i širenja nogometnih klubova u Kraljevini SHS postala najmasovnija sportska organizacija na ovim prostorima. Veći zamah u radu i osnivanju sokolskih društava na teritoriju Hrvatske počinje krajem banovanja Khuen-Héderváryja početkom dvadesetog stoljeća te pobjedom Hrvatsko-srpske koalicije na izborima za Hrvatski sabor u svibnju 1906. godine, kada su se stvorili određeni preduvjeti za nesmetani rad Sokola. Društvo za tjelovježbu pod imenom *Hrvatski sokol u Daruvaru* osnovano je krajem listopada iste godine.¹¹⁸ U Daruvaru se početkom dvadesetog stoljeća igrao tenis na otvorenom, a igralište za lawn-tennis u parku kupališnog perivoja spominje se već 1904. godine.¹¹⁹ Pred kraj Prvog svjetskog rata u Daruvaru se javlja interes za osnivanjem nogometnih klubova, a dvadesetih godina pojavljuju se i drugi sportovi. Prvi zapisani tragovi igranja šaha u Daruvaru su iz 1923. godine kada je nekolicina Daruvarčana htjela popularizirati ovu igru pa su u kupališnoj čitaonici odigrali prigodni turnir.¹²⁰ Članovi sokolskog društva natjecali su se 1924. godine u šakanju (boks), a u Hrvatskom sokolu su 1925. osnovane mačevalačka te za potrebe vježbanja članova društva u jahanju i konjička sekcija, koja je priređivala trkačka i skakačka natjecanja te igre slične alki.¹²¹ Prvi počeci organiziranog ženskog sporta sežu u 1925. godinu kada se počelo s igranjem hazene, preteče današnjeg rukometa.

O počecima nogometa na teritoriju Hrvatske

Nogomet je na današnji teritorij Hrvatske došao iz Velike Britanije, kolijevke nogometne igre. Britanci su presadili svoje navike i sportsku rasonodu u sve zemlje u kojima su boravili

¹¹⁶ Mirk LEICH, Dokumenti iz Mađarskog državnog arhiva o sportskom životu u Hrvatskoj u razdoblju 1888 – 1895, *Povijest sporta*, br. 8, 1971., str. 708-717.

¹¹⁷ Nikola MILOVANČEV, Daruvar u djelu Jána Čaploviča, Slavonija i dio Hrvatske, *Zbornik Janković*, br. 3, 2018., str. 93.

¹¹⁸ Davor AMBROŠ, *Sokolski pokret oko Daruvara i Grubišnog Polja*, Ogranak Matice hrvatske u Daruvaru, Daruvar, 2021., str. 7, 13

¹¹⁹ Koncert Rodoljuba u Daruvaru, *Virovitički zavičaj*, br. 12/13, 10. VII. 1904.

¹²⁰ Šah v Daruvaru, *Jugoslávští Čechoslováci*, br. 37/38, 20. IX. 1923., str. 221.

¹²¹ AMBROŠ, str. 55, 142-144.

bilo kao studenti, stručnjaci, mornari, trgovci ili poslovni ljudi pa je to slučaj i s Hrvatskom. Povijest nogometne igre na današnjem teritoriju Hrvatske počinje 1873. godine kada je u Rijeci odigrana prva nogometna utakmica između britanskih inženjera i tehničara koji su tamo boravili radi izgradnje željezničke pruge. Britanci su nekoliko godina kasnije (1880.) nogomet zaigrali i u Županji, gdje su radili na eksploataciji šuma te su u slobodno vrijeme podučavali lokalnu mladež novoj igri. Britanski mornari su nogomet demonstrirali u Zadru 1887. godine, a njihovi geodeti i šumari su 1895. godine nogomet zaigrali i u Novoj Gradišci. Igranje nogometa postupno su u svojim sredinama prihvatili i domaći mladići. Prva pravila nogometne igre donio je dr. Franjo Bučar iz Stockholma, gdje je bio na studiju, 1893. godine. Nogomet se počeo postupno igrati i u zagrebačkom Hrvatskom sokolu. Godine 1899. u tadašnjoj talijanskoj Puli osnovan je nogometni klub *Veloce Club Polese*, a prvi nogometni klubovi u tadašnjoj Hrvatskoj PNIŠK i AŠK (kasnije HAŠK) osnovani su u Zagrebu 1903. godine. Dana 5. listopada 1909. godine osnovan je u Zagrebu Hrvatski športski savez u koji se postupno učlanjuju nogometni klubovi. Od 1910. godine igraju se regionalna prvenstva u Dalmaciji, a od 1912. godine neredovito se igraju i prvenstva Hrvatske i Slavonije.¹²²

Nogomet u Daruvaru i prvi klubovi

Proglašenjem Kraljevine Slovenaca, Hrvata i Srba 1918. godine nastupile su na teritoriju Hrvatske brojne političke i gospodarske promjene koje nisu zaobišle ni daruvarski kraj. Odmah poslije rata u novonastaloj državi obnavlja se rad na sportskom polju te se u različitim sportovima osnivaju nova društva, sekcije ili zasebni klubovi. Nogomet je predstavljao najmasovniju i najzanimljiviju sportsku granu koja je imala veliku popularnost. Za nogomet su se počele zanimati i razne političke grupacije koje su upravo preko sporta htjele razviti svoje interese. Tako je u Daruvaru pred kraj Prvog svjetskog rata i sloma Austro-Ugarske postojao i ogranak radničkog pokreta koji je svoj rad pokušavao proširiti s političke i na kulturno-prosvjetnu i sportsku djelatnost.

Vođa te organizacije bio je Ivan Muker,¹²³ pristaša boljševičkih ideja s kojima je došao

---

¹²² Nebojša JAKOVLJEVIĆ, *Fudbalska takmičenja Južnih Slovena 1873-1941*, Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača i trenera Subotica, Subotica, 2018., str. 11-21., *Sto godina nogometa u Hrvatskoj 1880-1980.*, (prir. Franjo, Frntić, Dragutin, Hripko), Nogometni savez Hrvatske, Zagreb, 1981., str. 13-21., *Enciklopedija Jugoslavenskog nogometa*, (prir. Mladen Delić; tekstove napisali Hrvoje Macanović i Mihajlo Andrejević), Spektar, Zagreb, 1974., str. 6-16.

¹²³ Ivan Muker, negdje se navodi i kao Johan Mucker (1889., Blagorodovac – 1973., Trstenik, Srbija). U Daruvaru je izučio strojobravarSKI zanat, a zatim na Višoj zanatskoj školi u Beču stekao zvanje tehničara. Od 1907. godine član je Socijaldemokratske stranke Austrije. Godine 1918. postao je jedan od komandira Narodne straže u Daruvaru. Nakon Prvog svjetskog rata osnovao je u Daruvaru Socijalističku radničku partiju i postao njen prvi predsjednik. Sve do 1921. vodio je komunistički

u doticaj za svog boravka u Rusiji.¹²⁴ Aktivnost komunista na sportskom polju bila je jedan od oblika propagiranja ciljeva za koje su se borili i jedan od pogodnih načina okupljanja radničke, školske i studentske omladine pod svoju zastavu. Budući da je najpopularniji sport među radništvom i omladinom bio nogomet, na jednom sastanku Ogranka sredinom ljeta 1918. godine ukazano je na potrebu osnivanja nogometne i kulturne sekcije. Sredinom studenog na sastanku koji je organizirao Muker donesena je odluka da se počne sa sakupljanjem dobrovoljnih priloga koji bi se upotrijebili za potrebe osnivanja kluba. Veliki utjecaj na osnivanje imao je i Milan Rupčić, a uz njih je od prvog dana bio i Josip Drobny koji je prije doseljenja u Daruvar igrao nogomet u Podravini. Novoosnovani radnički klub dobio je ime Socijaldemokratski nogometni klub *Marx* (SNK *Marx*).¹²⁵ Klub je zbog pomanjkanja sredstava na početku imao samo nogometnu sekciju.¹²⁶ Kasnije je osnovana i tamburaška sekcija, a nove sekcije trebale su privući što veći broj mladih članova i usaditi im određene političke ideje. Zbog zimskih uvjeta klub nije odmah mogao početi s treninzima. Umjesto toga, pripremalo se i ravnalo igralište pa su treninzi započeli u veljači 1919. godine. Neki od igrača već su se ranije susretali s nogometnom igrom. Tako je Josip Šplihal do svog dolaska u Daruvar igrao nogomet u Rumunjskoj, Ivan Mehler je bio povratnik iz Brazila gdje se upoznao s nogometom, a Karel Dřevikovsky je nogomet igrao u Češkoj.¹²⁷ Igrači novoosnovanog nogometnog kluba su prvi put zaigrali nogomet na uređenom travnatom terenu iza kupališnog perivoja.¹²⁸ Poslije igre odlazili su u gostionice *Farkaš* ili *Čuhel* u Donjem Daruvaru, a kasnije su se u tim gostionicama održavali

---

pokret u daruvarskom kraju pri čemu je u nekoliko navrata zatvaran. Kad je rad stranci zabranjen, otišao je iz Daruvara i politički djelovao u Slavanskom Brodu, Pakracu, Kutini, Srbiji i dr. (Zdravko KRNIĆ, *Daruvar, Radnički i narodnooslobodilački pokret*, Općinski odbor SUBNOR-a, Općinski komitet SKH i Općinsko sindikalno vijeće Daruvar, Daruvar, 1975., str. 19, 20).

¹²⁴ KRNIĆ, *Daruvar, Radnički i narodnooslobodilački pokret*, str. 25, 34.

¹²⁵ Stjepan CERJAN, Radnička sportska aktivnost u bivšoj Jugoslaviji i klub Marks u Daruvaru, *Historija fizičke kulture*, br. 4, 1967., str. 21, 22., Franjo FRNTIĆ, Prvi registrirani radnički nogometni klubovi u nas poslije I. svjetskog rata, *Historija fizičke kulture*, br. 4, 1967., str. 100-102., Miroslav LUKIĆ, 1920. u Daruvaru SK Marks, *Sportske novosti*, br. 3555, 17. XII. 1968., str. 5.

¹²⁶ Prvi igrači *Marxa* bili su vratar Lovro Ger, braniči Stjepan Horvat i Josip Drobny, u srednjem redu igrali su Rudolf Valdgoni, Ivan Mehler, Alojz Weber i Milan Pecikozić, napadači su bili Karel Jindra, Karel Dřevikovski, Josip Tujmer, Ivan Smak, Stjepan Tujmer i Josip Šplihal. Kasnije su se priključili Ljudevit Valdgoni, Lujo Horvat, Vencel Pešek, Albert Papp, Franjo Heinzl i Albert Weber. Tujmer je bio i prvi predsjednik kluba, a kapetan momčadi najčešće je bio Karel Jindra.

¹²⁷ Franjo Frntić, To má pouze Daruvar, *Jednota*, br. 44, 1967., str. 8. (razgovor s Franjom Drobnim, jednim od prvih igrača RŠK Marx).

¹²⁸ Prvo daruvarsko nogometno igralište nalazilo se u današnjem Julijevom parku, na mjestu sadašnjeg parkirališta između hotela Termal i Hrvatskog nogometnog kluba Daruvar. Igralište je bilo okrenuto suprotno od današnjeg stadiona tako da su se golovi nalazili na prostoru između željezničke pruge, odnosno današnje Podborske ulice te teniskih terena kod rijeke Toplice.

sastanci upravnog odbora i igrača. Na početku su igrači igrali i trenirali u teškim cipelama i nastupali u vlastitoj opremi s bijelim košuljama. Kasnije su kupljeni i prvi bijeli dresovi s crvenim ovratnikom, a na grudima u crvenom krugu bilo je ušiveno slovo M.¹²⁹ Nogometni savez je za svaki klub koji se učlanio u Savez davao određene nagrade pa je *Marx* za učlanjenje nagrađen jednom nogometnom loptom. Dana 14. srpnja klub je primljen za privremenog člana JNS-a, a od 13. rujna 1919. godine postaje punopravni član.¹³⁰

Prvi daruvarski nogometni klub nije dugo ostao usamljen. Ideja o osnivanju još jednog nogometnog kluba u Daruvaru potekla je od Nikole Gačeše, Vinka Lokotara i braće Ivana i Aleksandra Linhardta. Oni su u lipnju 1919. godine oko sebe okupili zainteresirane članove radi osnivanja novog daruvarskog nogometnog kluba koji ne bi imao društvenu i političku orijentaciju kao *Marx*. Okupljeni članovi oko crno-bijele klupske boje bili su uglavnom članovi daruvarske mladeži, a svoj klub nazvali su Daruvarski omladinski nogometni klub (DONK).¹³¹ DONK će s vremenom postati najznačajniji gradski nogometni klub koji će uz neminovne uzlete i padove imati važnu ulogu u društvenom i sportskom životu grada između dva svjetska rata.¹³²

Stariji mještani nisu pridavali preveliku pažnju ovom interesu mladih za novotarijom smatrajući da će pojava hirovite zapadnjačke mode vjerojatno nestati jednako brzo kao što se i pojavila. Za veliku većinu tadašnjih mještana bila je to pomalo čudna igra o kojoj su malo znali. Nogometna je ideja ipak pala na plodno tlo pa je i u Daruvaru pustila duboko korijenje.

Između DONK-a i *Marxa* postojao je veliki rivalitet. Najborbenije i najvažnije utakmice bili su upravo gradski derbiji. Tijekom 1919. godine odigrano je nekoliko utakmica, a klub koji bi na nekoj utakmici pobijedio samovoljno bi se proglasio prvakom grada. Prema službenim pravilima klubovi su bili dužni prijaviti i obavijestiti Podsavez o odigravanju svake prijateljske utakmice, jer su u suprotnom postojale kazne za prekršitelje. Glavni takmaci za oba daruvarska kluba bili su pakrački i virovitički klubovi pa su utakmice s njima često igrane grubo i nesportski.

---

¹²⁹ S. Cerjan, L. Tripković, Nogometni klubovi – iskrišta revolucije, *Večernji list*, br. 6160., 25. VIII. 1979., str. 29.

¹³⁰ Iz Jug. Nog. Saveza, *Novosti*, br. 189, 18. VII. 1919., str. 5., Iz Jug. Nog. Saveza., *Novosti*, br. 249, 17. IX. 1919., str. 5.

¹³¹ *Album nogometnih klubova Jugoslavije*, Pučki nakladni i tiskarski zavod Zvono, Zagreb-Osijek, 1925., str. 68., *Spomenspis Zagrebačkog nogometnog podsaveza 1919. – 1929.*, Jugoslavenska štampa, Zagreb, 1929., str. 41.

¹³² Prvi registrirani igrači kluba bili su: Velimir Bažant, Nikola Gačeša, Hugo Gross, Dušan Holcer, Vladimir Ilijević, Mihajlo Jovanović, Šandor Kolin, Ivan Klobučar, Slavko Klinberg, Vinko Lokotar, Matija Matijević, Šandor Pfeiffer, Dragan Pfeiffer, Antun Pollak, Ljudevit Sorga, Milan Stojisavljević, Karlo Šterk, Jaroslav Tauber i Otto Ungar. (Sport. Iz poslovnog odbora J. N. S., *Novosti*, br. 245, 12. IX. 1919., str. 3, 4).

Osnivanje krovnog saveza i prva nogometna natjecanja daruvarskih klubova

Pojavom većeg broja nogometnih klubova u Kraljevini SHS, a posebice u Hrvatskoj, nametnulo se pitanje osnivanja krovne nogometne institucije koja bi organizirala natjecanja. U sekciji za nogomet Hrvatskog športskog saveza rodila se početkom 1919. godine zamisao o osamostaljivanju nogometa i osnivanju zasebnog Hrvatskog nogometnog saveza. U novinama se pojavljuje čas naziv Hrvatski nogometni savez pa kasnije Nogometna sekcija koji pozivaju klubove na ućlanjenje i odigravanje prvenstvenih utakmica. U Zagrebu je u travnju 1919. godine održana skupština na kojoj se trebao osnovati Hrvatski nogometni savez, ali je odlučeno da se za područje cijele države osnuje jedinstveni savez. Zanimljivo je da na pripremnim sjednicama nije bilo dogovoreno osnivanje saveza za cijelu Kraljevinu SHS, ali je prevladalo *razborito i trijezno presuđivanje stvari* te je umjesto HNS-a osnovan jedinstveni savez za cijelu državu sa sjedištem u Zagrebu. Tako je uz sudjelovanje sedam zagrebaćkih i jednog sisačkog kluba osnovan Jugoslavenski nogometni savez (JNS)¹³³ sa sjedištem u Zagrebu. U popisu klubova ućlanjenih u JNS od 31. svibnja 1919. godine nalazi se četrnaest klubova, a početkom kolovoza iste godine između 43 ućlanjena kluba nalaze se i oba daruvarska kluba.¹³⁴ Na jednoj sjednici upravnog odbora JNS-a u kolovozu 1919. godine zaključeno je da se krene s odigravanjem utakmica za prvenstvo Jugoslavije. Razgovaralo se i o tome da li prvenstvo igrati prema kup-sistemu ili ligaškom sistemu. Prevladavalo je mišljenje da bi velika središta trebala igrati utakmice na bodove dok bi se zbog putovanja u manjim sredinama trebalo igrati i manje utakmica uglavnom po kup-sistemu. U tu svrhu bilo je potrebno razdvojiti teritorije po župama i pripadajućim podsavezima. Središta i opseg župe i klubovi koji bi župi pripadali u prvotnom planu birani su po željezničkoj povezanosti. Putovanja su iziskivala velike troškove pa su klubovi birani po najbržoj postaji. Svaka župa imala bi svoj župni odbor koji bi nadzirao odigravanje utakmica te izvještavao glavni odbor unutar saveza. U prvotnom planu JNS je bio podijeljen na deset župa, a u drugu po redu – Župu Bjelovar bili bi smješteni klubovi iz Bjelovara, Koprivnice, Virja, Ivanić Grada i Daruvara, no ovaj prijedlog na kraju nije zaživio. Na glavnoj skupštini JNS-a održanoj početkom rujna 1919. godine odlučeno je da se teritorij

¹³³ Iako se tada država još nije zvala Jugoslavija.

¹³⁴ Glavna skupština Hrv. športskog saveza, *Jutarnji list*, 17. I. 1919., br. 2563, str. 3., JAKOVLJEVIĆ, str. 25, 26, 37, 38; *Enciklopedija Jugoslavenskog nogometa*, str. 15, 16., *Sto godina nogometa u Hrvatskoj 1880-1980.*, str. 23, Franjo FRNTIĆ, *Od Hrvatskog športskog saveza do Jugoslavenskog nogometnog saveza*, *Povijest sporta*, br. 78, 1988., str. 10-13, Zdenko JAJČEVIĆ, *Organiziranje sporta u Kraljevini SHS*, *Povijest hrvatskog športa*, prosinac 2009., br. 151, str. 2-3.

podijeli na četiri nogometna podsaveza sa sjedištima u Beogradu, Ljubljani, Zagrebu i Sarajevu (ili Splitu).¹³⁵

Zagrebački nogometni podsavez (ZNP) razgraničio je teritorij podsaveza na 13 župa. Pokrajinski klubovi svrstani su po najbližim kotarevima te su igrali po kup-sistemu za prvaka župe. Pobjednici župa natjecali su se za prvaka provincije, a prvak provincije s prvakom područja grada Zagreba za prvaka podsaveza. Župe sa sjedištima u gradu Zagrebu, Karlovcu, Slavonskim Brodu i Osijeku zbog većeg broja klubova igrali su utakmice na bodove, dok se u župama Banja Luka, Daruvar, Dobož, Požežga, Sisak, Sušak Varaždin, Vinkovci i Virovitica zbog manjeg broja učlanjenih klubova igralo po kup-sistemu na ispadanje. U župi pod brojem IX sa sjedištem u Daruvaru igrala su oba daruvarska kluba te dva kluba iz Pakraca – Građanski športski klub i Nogometni klub *Karadžić*.¹³⁶ Prve natjecateljske utakmice u daruvarskoj župi odigrane su 30. svibnja 1920. godine. Tada je DONK pobijedio *Marxa* s 5:0, dok je u pakračkom dvoboju Građanski savladao *Karadžića*. To su bile i prve službene nogometne utakmice u oba grada. Finalna utakmica za pobjednika župe trebala se odigrati sredinom lipnja u Pakracu¹³⁷, ali budući da su oba pakračka kluba na prvenstvenoj utakmici igrala s neprijavljenim igračima, a DONK je na jednoj prijateljskoj utakmici protiv VGŠK-a u Virovitici nezadovoljan grubom igrom protivnika svojevoljno napustio teren, oba kluba su bila kažnjena pa se prvo finale župe nije ni odigralo.¹³⁸ U idućoj natjecateljskoj sezoni koja se igrala u svibnju i lipnju 1921. godine natjecali su se u daruvarskoj župi *Marx* i DONK, pakrački Građanski, ŠK Ivanić te kutinska Moslavina. U četvrtfinalnoj utakmici DONK je pobijedio *Marxa* rezultatom 3:0, a u polufinalu kutinsku Moslavinu sa 4:2. U finalnom dvoboju trebao se susresti s klubom iz Ivanić Grada, ali s obzirom da igrači Ivanića nisu doputovali, DONK osvaja naslov prvog pobjednika IX. nogometne župe. Kao pobjednik sudjelovao je u natjecanju za prvaka provincije Zagrebačkog nogometnog podsaveza, a voljom ždrijeba za protivnika je dobio požeški ŠK koji je zbog svoje moguće suspenzije od strane Podsaveza predao susret.¹³⁹

---

¹³⁵ JAKOVLJEVIĆ, str. 25., *Sto godina nogometa u Hrvatskoj 1880-1980.*, str. 23-25; Fran Šuklje, Naši nogometni podsavezi, *Ilustrovana športska revija*, br. 6, 12. II. 1921., str. 40, 41.

¹³⁶ Privremeni pravilnik prvenstvenih utakmica Z. N. P., Športski list, službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza (prilog *Novosti*), br. 87, 16. V. 1920., str. 4.

¹³⁷ Tabela pokrajinskih prvenstvenih utakmica, Športski list, službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza (prilog *Novosti*), br. 87, 16. V. 1920., str. 4., JAKOVLJEVIĆ, str. 144-147.

¹³⁸ Sport. Iz Zagrebačkog nogometnog podsaveza, *Novosti*, br. 109, 9. VI. 1920., str. 3.

¹³⁹ *Ilustrovana športska revija*, br. 19, 14. V. 1921., str. 222, Iz poslovnog odbora Z. N. P., *Ilustrovana športska revija*, br. 36, 10. IX. 1921., str. 427, Iz Daruvara, *Ilustrovana športska revija*, br. 37, 17. IX. 1921., str. 433.

U polufinalnom ždrijebu za prvaka provincije su se osim DONK-a našli i banjalučki GŠK Krajišnik, HŠK Građanski iz Osijeka te vinkovački GŠK Cibalia. DONK je, kako se kasnije ispostavilo, svoju najznačajniju utakmicu u povijesti iz nepoznatog razloga predao banjalučkom Krajišniku. Čini se da novčani problemi nisu bili u pitanju pošto je na molbu kluba ZNP uplatio traženu svotu za putovanje vlakom do Banja Luke. Polufinale provincijskog prvenstva bilo je ujedno i najveći uspjeh daruvarskog nogometa u razdoblju između dva svjetska rata.¹⁴⁰

Nogometni klubovi u Daruvaru do 1925. godine

U prvoj polovici 1921. godine osnovan je treći nogometni klub u Daruvaru pod imenom Daruvarski građanski nogometni športski klub (Građanski). Iz nekih novinskih izvještaja vidljivo je da je Građanski gradio imidž opozicijskog kluba te nije bio blizak političkim strukturama onog vremena, a po kvaliteti ipak nije mogao parirati ostalim daruvarskim klubovima. U svibnju 1921. godine klub je uputio molbu za učlanjenje u ZNP. Prema korespondenciji koja je objavljena u službenim novinama, ZNP je nekoliko puta obavještavao klub da izvoli javiti ime službene osobe radi dostave potrebnih dokumentacija za primanje u Savez, ali zbog neodobranja pravila od strane vlasti klub nikada nije postao službenim članom Podsaveza.¹⁴¹ Prema pravilima Saveza klubovi koji su željeli biti stalnim članom JNS-a morali su u dva mjeseca odigrati dvije najavljene javne utakmice koje bi Podsavez najprije odobrio, platiti upisninu i članarinu Savezu te službenim vlastima podastrijeti pravila društva koja moraju vlasti odobriti.¹⁴² Postojalo je i pravilo da registrirani klubovi ne smiju igrati utakmice s nesaveznim ili divljim klubovima. No često se to pravilo kršilo ili zaobilazilo, samo da bi i ovi klubovi igrali. Postojala je i bojazan da će netko od konkurencije prijaviti klubove Savezu zbog kršenja pravila, nakon čega bi slijedile suspenzije u vidu zabrane igranja u određenom vremenskom periodu. Bez obzira na moguće kazne, daruvarski klubovi igrali su takve utakmice. Zabilježeno je da je DONK nekoliko puta gostovao u Grubišnom Polju gdje je igrao s nesaveznim klubom Jadranom, kome je jedan od osnivača bio Oto Šterk, industrijalac iz Grubišnog Polja i tadašnji igrač DONK-a.¹⁴³

¹⁴⁰ Iz poslovnog odbora Z. N. P., *Ilustrovana športska revija*, br. 28, 16. VII. 1921., str. 335, Iz upravnog odbora ZNP, *Ilustrovana športska revija*, br. 40, 8. X. 1921., str. 458, Iz poslovnog odbora Z. N. P., *Ilustrovana športska revija*, br. 41, 15. X. 1921., 465; Iz upravnog odbora ZNP, *Ilustrovana športska revija*, br. 49, 10. XII. 1921., str. 530.

¹⁴¹ Iz upravnog odbora ZNP, *Ilustrovana športska revija*, br. 20, 21. V. 1921., str. 234.

¹⁴² Iz upravnog odbora ZNP, *Službeni glasnik*, br. 2, 25. III. 1922.

¹⁴³ Franjo FRNTIĆ, Počeci igranja nogometa u Grubišnom Polju, *Povijest sporta*, br. 19, 1974., str. 1748-1749., Franjo FRNTIĆ, Počeci sportskog rada u Grubišnom Polju 1911. godine, *Povijest sporta*, br. 2, 1970., str. 262-263.

Sva tri kluba imala su zajedničko nogometno igralište koje je susretljivošću ravnateljstva Gradskog kupališta DONK držao u najmu. Prema jednom novinskom izvještaju *kod DONK-a se ističe nekoliko starih kanona koji imaju određene privilegije, oni ne treniraju nego igraju samo utakmice jer trening je samo za juniore. Marx se odlikuje brzinom i agilnošću jer redovito trenira a Gradjanski je mlad ambiciozan klub sa juniorima.*¹⁴⁴ Postojanje tri nogometna kluba u gradu zasigurno nije bio odraz kvalitete klubova, već splet političkih okolnosti koje su vladale nakon Prvog svjetskog rata, a klubovi nisu bili samo sportski rivali, već su nogomet koristili i u političke svrhe.

JNS je tražio od svih svojih članica da klubovi prisile igrače na disciplinu i redovito treniranje. Preporučeno je da nogometaši budu aktivni članovi gimnastičkih, sokolskih ili lakatletskih klubova kako bi održavali formu.¹⁴⁵ I u Daruvaru su mnogi igrači bili članovi Jugoskoka ili Hrvatskog sokola te su nastupali i u raznim drugim sportovima.¹⁴⁶

Zbog političke represije prema Socijalističkoj radničkoj partiji Jugoslavije dolazi do prvih poteškoća i u radu nekih nogometnih klubova na području cijele Kraljevine. Pritisnut od strane vlasti, tijekom svibnja i lipnja 1920. godine JNS je nekoliko puta upozoravao podsaveze da ne učlanjuju nogometne klubove s političkim ili stranačkim predznacima te da takve klubove upute na promjenu imena ili naziva.¹⁴⁷ Donošenjem Obznane koncem 1920. godine Vlada Kraljevine SHS zabranila je rad cijele komunističke organizacije i svake propagande vezane uz nju.¹⁴⁸ Zbog takve situacije i SNK *Marx* je bio suočen s mogućnošću prestanka rada. Klub mijenja ime u Radnički ŠK *Marx*, a nedugo nakon toga u Amaterski ŠK *Marx*. Godine 1920. dolazi do razgovora članova s policijom, a 1921. godine nije se mogla izbjeći zabrana djelovanja *Marxa* te je policija zaplijenila dresove u klupskim prostorijama u gostionici *Farkaš*. Klub tada mijenja ime u Daruvarski nogomet-športski klub Olimpija (DNŠK Olimpija) te nastavlja s radom.¹⁴⁹

---

¹⁴⁴ Šport u Daruvaru, *Ilustrovana sportska revija*, br. 35, 3. IX. 1921., str. 415.

¹⁴⁵ Iz Jug. Nog. Saveza, *Ilustrovana sportska revija*, br. 5, 5. II. 1921., str. 34.

¹⁴⁶ Više o tom u AMBROŠ, n. dj.

¹⁴⁷ Sport. Jugoslavenski nogometni savez u Zagrebu. Političke oznake športskih društava, *Novosti*, br. 108, 8. VI. 1920., str. 3.

¹⁴⁸ Naredba vlade Kraljevine SHS od 29. prosinca 1920. godine o zabrani legalnog djelovanja Komunističke partije Jugoslavije koja je donesena nakon uspjeha partije na izborima za Ustavotvornu skupštinu na kojima je postala treća politička stranka u državi te zbog vala socijalnih nemira u državi. Njezine su odredbe pooštrene donošenjem Zakona o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi od 2. kolovoza 1921. godine. (Zakon Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca o zaštiti javne bezbednosti i poretka u državi, *Narodne novine*, br. 176, 6. VIII. 1921., KRNIĆ, str. 47, 48, 51, 52.

¹⁴⁹ S. Cerjan, L. Tripković, Nogometni klubovi – iskrišta revolucije, *Večernji list*, br. 6160, 25. VIII. 1979., str. 29.

Tijekom 1921. godine daruvarski klubovi su odigrali nekoliko međusobnih utakmica. U svibnju su odigrane utakmice u kojima *Marx* pobjeđuje Građanski (3:0), a DONK ekipu *Marxa* istim rezultatom.¹⁵⁰ Krajem kolovoza Olimpija je pobijedila Građanski, a rezultat je bio 5:0¹⁵¹ pa se prema postignutim rezultatima može vidjeti snaga klubova.

Početak mjeseca lipnja DONK je od ZNP-a tražio dopuštenje za igranje prijateljske utakmice s nogometnim klubom BSC iz Barča¹⁵² pa je 26. lipnja 1921. godine odigrana prva međunarodna utakmica u Daruvaru u kojoj gosti pobjeđuju sa 6:3. Nakon utakmice podpredsjednik domaćeg kluba Pech predao je gostima jedan dar, vijenac sa zastavicom kluba.¹⁵³ *Marx* i DONK su tijekom godine ugostili i nogometne klubove iz Pakraca i Virovitice,¹⁵⁴ a *Marx* je u lipnju ugostio rezervnu momčad prvorazrednog¹⁵⁵ zagrebačkog kluba Croatie te uz tri gola Tujmera zabilježio vrijednu pobjedu od 3:2. U srpnju je odigrana uzvratna utakmica u kojoj Croatia pobjeđuje rezultatom 3:0.¹⁵⁶ Zanimljivo je da je na toj utakmici sudio Julius Schonauer, stric legendarnog nogometaša splitskog Hajduka Vladimira Schonauera.¹⁵⁷ Vladimirov otac Geza Schonauer također je bio nogometaš te je u to vrijeme branio boje DONK-a. Julius Schonauer je sudio utakmice daruvarskim klubovima sve do početka tridesetih godina kada

¹⁵⁰ Ine utakmice, *Ilustrovana športska revija*, br. 22, 4. VI. 1921., str. 254.

¹⁵¹ Iz Daruvara, *Ilustrovana športska revija*, br. 35, 3. IX. 1921., str. 415.

¹⁵² Iz upravnog odbora ZNP, *Ilustrovana športska revija*, br. 22, 4. VI. 1921., str. 258.

¹⁵³ A. Györi, Iz Daruvara, *Ilustrovana športska revija*, br. 26, 2. VII. 1921., str. 306.

¹⁵⁴ A. Györi, Iz Daruvara, *Ilustrovana športska revija*, br. 13, 2. IV. 1921., str. 137., A. Györi, Iz Daruvara, *Ilustrovana športska revija*, br. 15, 16. IV. 1921., str. 163., A. Györi, Iz Daruvara, *Ilustrovana športska revija*, br. 29, 23. VII. 1921., str. 344., *Slavonski šport*, 8. VI. 1921., str. 2.

¹⁵⁵ Unutar ZNP zbog velikog broja klubova prvu župu sačinjavalo je preko dvadeset klubova iz grada Zagreba. Klubovi su bili podijeljeni na tri razreda (lige) a prvi razred sačinjavali su po jakosti najbolji zagrebački klubovi.

¹⁵⁶ A. Györi, Iz Daruvara, *Ilustrovana športska revija*, br. 25., 25. VI. 1921., 291., A. Györi, Iz Daruvara, *Ilustrovana športska revija*, br. 29., 23. VII. 1921., 344.

¹⁵⁷ Vladimir Schonauer (Schönauer, Šenauer), (1930., Split – 2013., Split), zvan Geza i Ćićo, igrao je najveći dio karijere za splitski Hajduk s kojim je osvojio tri naslova državnog prvaka. Osim za Hajduk igrao je za beogradski BSK-a, Austriju iz Klagenfurta, a karijeru je završio igrajući za RNK Split. Jedan je od najvećih golgetera u povijesti Hajduka. Njegov otac Geza (1903., Daruvar – 1967., Split) bio je trgovac te vrlo dobar napadač DONK-a. Nakon boravka u Velikim Bastajima, gdje se prvotno obitelj Schonauer nastanila, a kasnije i u Daruvaru gdje je imala trgovinu, Geza se u međuratnom razdoblju seli u Split gdje otvara trgovinu i opremu za postolarske potrebe. Pred njemačku okupaciju Splita prebjegao je s obitelji u Italiju te se nakon rata vratio. Gezin brat Julius (1895., Veliki Bastaji – 1945., logor Jasenovac), strojarski inženjer, sudio je nogometne utakmice u Daruvaru da početka tridesetih kada se seli u Zagreb i tamo radi u ravnateljstvu državnih željeznica. Nakon uspostave NDH deportiran je u logor Jasenovac gdje je stradao zajedno s nekoliko članova obitelji. (Izvor: Židovski biografski leksikon, <https://zbl.lzmk.hr/?p=2052>, pristup 5. I. 2023.)

se seli u Zagreb. Utakmice su u tom periodu sudili i daruvarski suci Aleksa Györi, Iso Pick i Eugen Somogy.

Početak 1922. godine bilo je gotovo sigurno da će se broj daruvarskih klubova smanjivati. Razlog tome je što su Olimpija i Građanski zbog političkih razloga sve teže ispunjavali nagomilane obveze prema Savezu. Krajem 1921. godine JNS uputio je poziv klubovima koji nisu registrirali svoje igrače da to što prije naprave na propisanim prijavnica. Ako to u zadanom roku ne mogu ispuniti, smatrat će se da su prestali postojati te će se uputiti prijedlog za njihovo brisanje. Među spomenutim klubovima našla su se i daruvarski Građanski i *Karadžić* iz Pakraca,¹⁵⁸ dok je Olimpija pozvana da plati članarinu za proteklu godinu ili neće moći sudjelovati u zvaničnim utakmicama.¹⁵⁹

U natjecateljskoj sezoni 1921./1922. nastupio je samo DONK koji se takmičio zajedno s Moslavinom iz Kutine, ŠK Ivanić te Zmajem iz Požege. DONK je krajem svibnja odigrao prvenstvenu utakmicu u Kutini koja je završena rezultatom 2 : 2, ali je na žalbu Moslavine zbog nastupa neregistriranih igrača u daruvarskom sastavu utakmica poništena te je dodijeljena Moslavini.¹⁶⁰ Iduće natjecateljske sezone DONK po drugi put osvaja naslov prvaka daruvarske nogometne župe, a zanimljivo je da pri tome nije odigrao niti jedan susret. Zbog suspenzije pakračkog Građanskog DONK se direktno plasirao u finale, gdje mu je ekipa iz Ivanića zbog zabrane igranja predala dvoboj. Nakon ždrijebanja utakmicama za prvaka provincije, DONK je bez borbi dospio i do četvrtfinalna prvenstva, a tada je svoj susret predao momčadi iz Varaždina.¹⁶¹

Iako je propustila prvenstvenu sezonu 1921./1922., Olimpija je mogla igrati prijateljske utakmice pa je odigrala nekoliko susreta protiv virovitičkih klubova. Sredinom travnja u Daruvaru je gostovala drugorazredna zagrebačka momčad Makabija, koja je odigrala prijateljske utakmice protiv daruvarskih klubova.¹⁶² Bila je to ujedno i posljednja velika Olimpijina utakmica. DONK je u tom periodu odigrao utakmice i s bjelovarskim i virovitičkim klubovima, a u rujnu je pobijedena i jaka momčad sisačke Segeste.¹⁶³

Na temelju poziva JNS-a 8. listopada 1922. godine organiziran je sportski dan sa svrhom prikupljanja novčanih sredstava za odlazak sportaša iz Kraljevine na Olimpijske igre 1924.

---

¹⁵⁸ Iz poslovnog odbora Z. N. P, *Ilustrovana sportska revija*, br. 50., 24. XII. 1921., 542.

¹⁵⁹ Iz upravnog odbora ZNP, *Službeni glasnik*, br. 1., 18. III. 1922.

¹⁶⁰ Iz poslovnog odbora ZNP, *Službeni glasnik*, br. 9., 20. V. 1922., 3., Iz poslovnog odbora Z. N. P, *Službeni glasnik*, br. 11., 3. VI. 1922., 2.

¹⁶¹ JAKOVLJEVIĆ, 155, 156.

¹⁶² Daljnje nedjeljne utakmice, *Jutarnji list*, 22. V. 1922., str. 3, Zagrebačke momčadi na Uskrsnom putovanju, *Jutarnji list*, 18. IV. 1922., str. 4, Uskrzne utakmice u pokrajini, Daruvar, *Jutarnji list*, 19. IV. 1922., str. 7.

¹⁶³ Sport. Nogomet. Pokrajina, *Jutarnji list*, 1. IX. 1922., str. 4, Sport. Nogomet. Pokrajina, *Jutarnji list*, 5. IX. 1922., str. 5, Sport. Nogomet. Pokrajina, *Jutarnji list*, 22. XI. 1922., str. 4.

godine. Jedna takva sportska priredba održana je i u Daruvaru, a na njoj su se susrele kombinirane nogometne momčadi daruvarskih klubova DONK-a i Olimpije protiv pakračkog Građanskog. Bila je to i posljednja utakmica na kojoj su nastupili igrači Olimpije.¹⁶⁴ Na sjednici upravnog odbora JNS-a od 20. prosinca 1922. godine čitani su klubovi s područja ZNP-a koji više ne djeluju ili su se razili te se njihova imena šalju JNS-u na brisanje. Među petnaestak imena našla su se imena daruvarskih klubova Olimpije i Građanskog pa je JNS na svojoj idućoj sjednici 4. siječnja 1923. godine predložene klubove izbrisao iz evidencije i oni se kasnije u službenim glasilcima Saveza više ne spominju.¹⁶⁵

Godine 1922. u gradu je osnovan i Daruvarski športski klub Jadran u kojem je igrala daruvarska mladež i učenici. Ime Jadran dano je zbog solidarnosti i protesta članstva protiv pripojenja Istre, Zadra i otoka Italiji. Klupski znak bilo je slovo J na grudima, a taj klub je trebao biti nasljednik ugaslog Građanskog. Na adresu JNS-a nekoliko je puta slan zahtjev za prijem u članstvo koje nikada nije odobreno.¹⁶⁶ U svojoj kratkoj povijesti klub je odigrao nekoliko prijateljskih utakmica. Na Petrovo 1923. godine odigrana je utakmica protiv juniora virovitičkog Građanskog, a u svibnju Jadran je gostovao u Koprivnici gdje se susreo sa Osvitom, dačkim sportskim društvom.¹⁶⁷ Nakon ovih odigranih utakmica, u novinskim izvještajima toga razdoblja ime kluba se više ne spominje.

DONK od sredine dvadesetih

Budući da je DONK ostao jedini daruvarski klub u gradu, Daruvar kao nogometni centar gubi na važnosti. To se najbolje osjetilo u sezoni 1923./24. kada kod novog ustrojstva Daruvar prestaje biti župskim središtem. Umjesto daruvarske župe osnovana je nogometna

¹⁶⁴ Iz upravnog odbora Z. N. P., *Službeni glasnik*, br. 26, 30. IX. 1922., str. 3, U posljednjoj godini rada društva igrači koji su nastupali za Daruvarski nogometni ŠK Olimpiju bili su: Alois Weber, Josip Diblik, Ivan Mahler, Stjepan Horvat, Karl Dřevikovsky, Milan Pecikozić, Josip Tujmer, Stjepan Tujmer, Ljudevit Waldgoni, Karlo Jindra, Zolti Weber, Anton Jurić, Hinko Svoboda, Jarda Evert, Anton Koucky, Albert Mehler, Ivan Šimak, Ljudevit Horvat, Milan Drobnik, Josip Šimun, Eugen Somogy, Ljudevit Šimek i Vjekoslav Služeta. Klub je tada imao pedesetak članova, a posljednji predsjednik bio je Stjepan Taborski. (Sport, Službena saopćenja iz ZNP. Iz poslovnog odbora ZNP, *Jutarnji list*, 22. IV. 1922., str. 5-6, *Almanah Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1921-1922*, (ur. Viktor Manikin), Komisionalna naklada Hrvatskog štamparskog zavoda Zagreb, Zagreb, 1922., str. 346)

¹⁶⁵ Iz upravnog odbora ZNP, *Službeni glasnik*, br. 38, 23. XII. 1922., str. 1, Iz upravnog odbora JNS, *Službeni glasnik*, br. 1, 6. I. 1923., str. 1.

¹⁶⁶ Iz upravnog odbora ZNP, *Službeni glasnik*, br. 16, 22. VII. 1922., str. 3, Iz upravnog odbora ZNP, *Službeni glasnik*, br. 18, 5. VIII. 1922., str. 3.

¹⁶⁷ Sport, *Virovitičanin*, br. 27, 8. VII. 1923., str. 2., Koprivnica 20. V, *Zagrebački športski list*, br. 27, 1923., str. 5.

Župa Moslavina u kojoj su igrali klubovi s područja Daruvara, Pakraca, Kutine i Ivanić Grada. DONK je zbog suspenzije pakračkog Građanskog u prvoj sezoni automatski ušao u finale, ali je zbog igranja neregistriranih igrača u jednoj prijateljskoj utakmici morao predati finalni susret Športskom klubu iz Ivanića. U iduće dvije natjecateljske sezone klub se ponovno probija do finala u kojima bilježi poraze.¹⁶⁸ Bez obzira što je DONK ostao jedini gradski klub njegova kvaliteta ostala je na istoj razini. Nakon prestanka rada ostalih gradskih klubova nisu iz njih zabilježeni veći prelasci igrača. U tom razdoblju predsjednik kluba je bio bivši igrač Oto Šterk, a tajničke poslove obavljao je Branko Babić.¹⁶⁹ DONK je 1924. godine ugostio brojne klubove i postigao promjenjive rezultate. Tako su 7. i 8. rujna odigrane dvije utakmice protiv rezervne momčadi zagrebačkog Građanskog (1:4, 2:3),¹⁷⁰ a iste godine odigrane su i utakmice sa zagrebačkim momčadima – Sokolom (4:2, 2:4), Unitasom (6:2), Lovćenom (2:4), dok rezultati utakmica sa Uskokom, Tipografijom i Viktorijom nisu zabilježeni.¹⁷¹ Zbog velikog broja utakmica s renomiranim protivnicima u kojima je zbog većeg broja gledatelja prikupljen i poveći iznos od ulaznica, postavljena je ograda oko igrališta. Međutim, mnogi navijači izbjegavali su plaćanje ulaznice te su stajali na povišenom terenu oko pruge, gdje je bio odličan pogled, a ulaz se nije mogao naplaćivati.¹⁷² Klub je osim nogometne sekcije imao i žensku sekciju u hazeni, preteći današnjeg rukometa. U 1925. godini igračice hazene, sekcije DONK-a, bile su članice i jedne od osnivačica Zagrebačkog hazena podsaveza.¹⁷³ Nisu zabilježene prvenstvene utakmice daruvarskog hazena kluba; one se vjerojatno nisu ni odigrale i to zbog objektivnih razloga. Zbog malog broja klubova u Podsavezu i dalekih putovanja, utakmice za prvenstvo igrali su samo klubovi iz okolice Zagreba.

Da bi sakupile novčane priloge u korist kluba, članice sekcije priređivale su razne dobrotvorne akcije i predstave te su organizirale i izbor za najljepšu Daruvarčanku.¹⁷⁴ Vrijedi spomenuti da je DONK 1928. godine izdao humanitarno prosvjetni list *Šilo*, a izašao je samo

---

¹⁶⁸ JAKOVLJEVIĆ, str. 158-163.

¹⁶⁹ Iz upravnog odbora Z. N. P., *Službeni glasnik*, Zagreb, br. 57, 5. V. 1923., str. 1.

¹⁷⁰ Sport. Vijesti iz sportskih klubova. I Hrv. Gradjanski Š. K., *Jutarnji list*, 6. IX. 1924., str. 5., Sport. Nogomet. Gradjanski rezerva u Daruvaru, *Jutarnji list*, 16. IX. 1924., str. 6.

¹⁷¹ Sport. Sport u pokrajini, *Jutarnji list*, 12. VI. 1924., str. 7, Sport. Sport u pokrajini, *Jutarnji list*, 17. VI. 1924., str. 6, Sport. Vijesti iz klubova, Iz Unitasa, *Jutarnji list*, 28. VI. 1924., str. 8, Sport. Sport u pokrajini, Unitas u Daruvaru, *Jutarnji list*, 3. VII. 1924., str. 6, Sport. Vijesti iz sportskih klubova. Iz Tipografije, *Jutarnji list*, 29. VIII. 1924., str. 6, Sport. Sport u pokrajini, *Jutarnji list*, 2. IX. 1924., str. 6, M-ć, Diljem domovine. Daruvar, *Ilustrovani tjednik Sport*, br. 36, 4. IX. 1924., str. 5.

¹⁷² Sport. Sport u pokrajini, *Jutarnji list*, 12. VI. 1924., str. 7.

¹⁷³ Službena saopćenja. Zagrebački hazena podsavez, *Jutarnji list*, 21. VIII. 1925., str. 11.

¹⁷⁴ Ljepotice naše pokrajine, *Svijet*, 1927., br. 4025, 1927., str. 552.

jedan broj koji se danas čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. S obzirom da je tiskan počekom godine, kada zbog lošijih vremenskih uvjeta nisu igrane utakmice, u njemu se ne navode važniji događaji vezani uz rad kluba.

Nakon brojnih nastupa nogometaša DONK-a, klub neočekivano krajem dvadesetih godina zapada u prvu veću krizu. U drugoj polovici dvadesetih godina situacija u daruvarskom nogometu bila je izrazito loša. Nedostatak sredstava, nerad i općenito letargija doveli su do nezadovoljstva dijela igrača i slabih rezultata. U sezonama između 1926./1927. i 1928./1929. izmijenjen je način natjecanja za provincijske klubove. Ukinuto je takmičenje po župama, a protivnici za prvaka provincije birani su ždrijebom po jednostrukom kup-sistemu u kojem se DONK najbolje ne snalazi te redovito gubi u prvim kolima.¹⁷⁵ Krajem dvadesetih nastao je spor između nogometnog kluba i zakupnika daruvarskog kupališta Aleksandra Jovanovića na čijem se posjedu nalazilo nogometno igralište. Jovanović je povišio cijenu najamnine koju klub nije mogao pratiti te je nagovijestio da će u slučaju neispunavanja obaveza igralište preorati i zasaditi kukuruzom.¹⁷⁶ Budući da DONK nije mogao platiti najmninu, poduzeo je akciju oko najma i uređenja nogometnog terena na prostoru tadašnjeg sajmišta.¹⁷⁷ Tada na čelo kluba dolazi Leon Gross,¹⁷⁸ najuspješniji predsjednik u povijesti koji je zaslužan za novo buđenje daruvarskog nogometa. Koliko je bio uspješan govori podatak da njegovim odlaskom s mjesta predsjednika sredinom tridesetih klub više nikada nije dosegao značajnije uspjehe.

¹⁷⁵ JAKOVLJEVIĆ, str. 164-170.

¹⁷⁶ Daruvar, Športski list, br. 102, 12. IV. 1930., str. 5.

¹⁷⁷ Za potrebe odigravanja utakmica preuređeno je u nogometno igralište, a nalazilo se na današnjoj lokaciji Trgovačkog centra *Lidl*.

¹⁷⁸ Leon Gross, rođen u Daruvaru 1896. godine u židovskoj obitelji trgovca Samuela Grossa. Bio je poduzetnik, suvlasnik Daruvarske pivovare, ravnatelj Industrije Daruvar i suvlasnik ljevaonice željeza te član poglavarstva Trgovišta Daruvar. Za vrijeme Drugog svjetskog rata, 1941., bježi u Hrvatsko primorje sa suprugom Šarlotom, kćerkom Mirjam i sinom Vladom. Odatle je s obitelji otišao u Modenu (Italija), a nakon kapitulacije Italije nalazio se po partizanskim izbjegličkim logorima gdje se priključuje narodnooslobodilačkom pokretu. Poslije rata nastanio se u Zagrebu gdje je radio kao delegat Ministarstva industrije i obrta. Za vrijeme rata njemačke su snage ljevaonicu željeza i tvornicu strojeva u Daruvaru, čiji je bio suvlasnik, koristili u vojne svrhe za što je Gross poslije rata bio optužen kao kolaboracionist iako nije mogao utjecati na tadašnji rad tvornice. U montiranom sudskom procesu okrivljen je, zajedno s bratom Ottom, kao suradnik neprijatelja te im je sva imovina konfiscirana. Više o Leonu i obitelji Gross u: Stipo PILIĆ, Doseljavanje, razvoj, stradanje i nestajanje Židova i najbogatije židovske obitelji iz Daruvara – Obitelj Gross u žrvnju dvaju totalitarizama, *Zbornik Janković*, br. 1, 2016., str. 123-148., Vjenceslav HEROUT, Doprinos Židova i obitelji Gross razvoju Daruvara prema rukopisu Ezre Ukrajinčeka, *Zbornik Janković*, br. 2, 2017., str. 93-116.

Godine 1930. za DONK su registrirani nekadašnji poznati igrači zagrebačkog Građanskog Rudolf Rupec¹⁷⁹ i Dragutin Vrđuka.¹⁸⁰ Dolazak dva tako velika igrača pobudio je u gradu i okolici ogroman interes za nogometom, a novine sve češće pišu o slavnom dvojcu, njihovim majstorijama i provincijskom gradiću koji posjećuju brojni nogometni zaljubljenici da bi uživo gledali njihovu igru.¹⁸¹ Vrđuka je 1930. i 1931. godine bio i trener kluba i potpredsjednik glavnog odbora nogometne župe. Oformljena je za tadašnje prilike respektabilna momčad u kojoj su igrali odlični igrači: braća Bogomil i Dragutin Klečka, Milivoj Sudar, Salaj, Adolf Waldgoni i Edo Weber. Iz beogradskog BSK-a registriran je Ivan Marton, Gustav Lukač stigao je iz zagrebačkog Makabija, a tu je bio i Vladimir Vidmar, budući član zagrebačke Concordie.

U sezoni 1930./1931. unutar ZNP-a formirane su nove nogometne župe pa je DONK pripao pod VI. nogometnu Župu Nova Gradiška u kojoj je igrao natjecateljske utakmice s klubovima iz Nove Gradiške, Novske, Bosanske Dubice i Pakraca. Igralo se po jednostrukom ligaškom sistemu. U prvoj sezoni DONK je zauzeo treće mjesto s jednom pobjedom, dva neodlučena ishoda i porazom dok iduće natjecateljske godine klub osvaja drugo mjesto.¹⁸² Tije-

---

¹⁷⁹ Rudolf Rupec (Rupec). Rođen je 1895. godine u obitelji krojačkog obrtnika češkog porijekla u Grubišnom Polju. Kao dijete otišao je u Beč. Od godine 1911. je junior, a od 1913. godine prvotimac Rapida, tada jednog od najboljih austrijskih i evropskih klubova, s kojim je bio četiri puta prvak države i jednom pobjednik kupa. Bio je član nogometne reprezentacije Austrije i jedan od prvih profesionalnih igrača hrvatskog nogometa. Po završetku I. svjetskog rata vratio se u domovinu gdje je igrao za Građanski iz Zagreba s kojim je osvojio dva naslova prvaka države. Nastupio je i na Olimpijskim igrama 1920. i 1924. godine. Za reprezentaciju Austrije odigrao je deset, a za Jugoslaviju devet utakmica. Nogomet je igrao i za zagrebački Uskok te DONK. Početkom tridesetih kao činovnik *Wiener Bank Vereina* došao je u Daruvar na godišnji odmor i tu je gledao jednu utakmicu na kojoj je branio Vrdjuka. Za DONK je registriran kao slobodan igrač s obzirom da duži vremenski period nije igrao. S Daruvarom su ga vezale i rodbinske veze. Kasnije je bio trener HAŠK-a, s kojim je osvojio jedini naslov klupskog prvaka države 1938. godine. Umro je 1983. u Zagrebu, a u skladu s vlastitom željom sahranjen je na groblju u Grubišnom Polju.

¹⁸⁰ Dragutin Vrđuka (Vrdjuka) rođen je 1895. godine u Zagrebu. Nastupao je za zagrebački Građanski između 1912. i 1925. godine s kojim je osvojio prvenstvo 1923. godine. Jedan od najboljih vratara Jugoslavije prije Drugog svjetskog rata. Proslavio se sa sjajnim obranama. Za jugoslavensku reprezentaciju igrao je između 1920. i 1924. godine i odigrao sedam utakmica te sudjelovao na OI 1920. i 1924. godine. Igrao je i u zagrebačkim klubovima Viktoriji, Šparti i Željezničaru te kao profesionalni nogometaš nekoliko utakmica za Ostmark iz Beča. Pošto je po zanimanju bio tapetar, u vrijeme svog boravka u Daruvaru imao je tapetarsku radnju i bio član župskog odbora nogometne Župe Nova Gradiška. Umro je u Zagrebu 1948. godine.

¹⁸¹ Daruvar. Vrdjuka brani, *Športski list*, br. 102, 12. IV. 1930., str. 5, Vrdjuka brani!, *Športski list*, br. 113, 21. VI. 1930., str. 3, Kratke vijesti. Vrdjuka i Rupec, *Športski list*, br. 120, 9. VIII. 1930., str. 6, Daruvar. Iz Vrdjukine rezidencije, *Športski list*, br. 130, 18. X. 1930., str. 6.

¹⁸² JAKOVLJEVIĆ, str. 172, 173, 176, Športšaš, Športski život u Novoj Gradišci, *Športski list*, br. 146, 28. II. 1931., str. 4.

kom 1931. godine Daruvar je pohodilo nekoliko zagrebačkih prvorazrednih momčadi, poput Croatie (6:1) i Željezničara (4:2), a dana 20. srpnja 1931. godine u Daruvaru je odigrana prijateljska utakmica protiv zagrebačkog HAŠK-a koja je završila rezultatom 4:7. Za HAŠK su na toj utakmici nastupili brojni poznati igrači.¹⁸³ U kolovozu je gostovala kombinirana momčad zagrebačkog Građanskog (3:2, 6:5) te mađarski Barcs SK.¹⁸⁴ Jedna od najvećih utakmica odigrana je 18. listopada 1931. godine. Tada se DONK susreo protiv rezervnog sastava Građanskog u predigri derbija državnog prvenstva između sastava Građanskog i beogradskog BSK-a. Utakmica je odigrana pred punim tribinama igrališta na Koturaškoj cesti u Zagrebu, a zagrebački sastav je slavio rezultatom 8:1.¹⁸⁵ Na toj utakmici DONK je nastupio s neregistriranim igračem pa je zbog toga klub kažnjen zabranom igranja službenih utakmica u trajanju od dva mjeseca.¹⁸⁶

Odnosi između kluba i župskog odbora s novim sjedištem u Novoj Gradišci bili su slojeviti. DONK se nekoliko puta žalio Podsavezu zbog toga što se klubovi nalaze na velikoj udaljenosti, što iziskuje znatne putne troškove. Zbog loše cestovne povezanosti bila su potrebna i do dva dana putovanja. Tako je, primjerice, za odlazak u Novu Gradišku vlakom bilo potrebno presjedanje u Banovoj Jaruzi i nekoliko sati čekanja. Ni tadašnji autobusni promet nije bio brži. S obzirom da su igrači bili amateri te su imali poslovnih obaveza i ponekad nisu mogli odlaziti na utakmice u druge sredine, traženo je da se klub priključi nogometnoj Župi Bjelovar ili igra zajedno s virovitičkim klubovima, s kojima je bolja cestovna povezanost. Isto tako DONK se žalio na rad same Župe jer je ona, prema mišljenju članova DONK-a, radila ustupke i favorizirala novogradiške klubove, a bojkotu su se pridružili i klubovi iz drugih sredina zbog sličnih razloga. Krajem 1931. i početkom 1932. godine u *Športskom listu* u nekoliko brojeva traju polemike o radu i odgovornosti klubova i Župe, a najviše kritika dolazilo je upravo iz Daruvara.¹⁸⁷ Zagrebački nogometni podsavez je požurivao upravni odbor Župe na rješavanje

¹⁸³ U osobnoj zbirci autora rada nalazi se jedna fotografija s nogometne utakmice DONK-a i HAŠK-a početkom tridesetih godina. Uz pomoć nogometnog povjesničara Ive Bartolčića na slici su prepoznati državni reprezentativci Vladimir Leinert i Dragan Agić te poznati igrači Ivica Zeno Golac, Grga Zlatoper i Miroslav Koch iz HAŠK-a, a u sastavu DONK-a Rudolf Roupec.

¹⁸⁴ Iz poslovnog odbora, podlist Službeni Glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS, u: *Športski list*, br. 160 27. VI. 1931., str. 5, Daruvar, *Športski list*, br. 165, 1. VIII. 1931., str. 6, Daruvar. Gostovanje zagrebačkog Građanskog u Daruvaru, *Športski list*, br. 169, 29. VIII. 1931., str. 11.

¹⁸⁵ Daruvar, *Športski list*, br. 174, 3. X. 1931., str. 10, BSK-Gradjanski 2:1, *Športski list*, br. 177, 24. X. 1931., str. 3.

¹⁸⁶ Iz upravnom odbora, podlist Službeni Glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS, u: *Športski list*, br. 179, 7. XI. 1931., str. 6.

¹⁸⁷ Iz župe diktatora, *Športski list*, br. 166, 8. VIII. 1931., str. 3, Daruvar, *Športski list*, br. 172, 15. IX. 1932. str. 6, Iz jedinstvene župe, *Športski list*, br. 179, 7. XI. 1931., str. 4, Zlatko Mažuran, O ukidanju župa, *Športski list*, br. 196, 22. I. 1932., str. 36-38.

problema pa je postignut dogovor po kojem se u tekućoj 1933./1934. sezoni neće igrati prvenstvo, već utakmice na ispadanje protiv klubova iz najbližih sredina. Utakmice za prvaka Župe te se sezone ipak bile otkazane, a zbog nesuglasica prvenstvo se nije igralo ni sezonu poslije.¹⁸⁸

Od važnijih utakmica koje je klub igrao u periodu između 1932. i 1935. godine izdvajaju se dvije s kombiniranom momčadi HAŠK-a 1932. godine (2:0, 1:1) te ekipom SC Barcs u kolovozu iste godine za koju je zabilježeno da se kraj igrališta natiskalo oko 1500 gledatelja. S mađarskom ekipom odigrane su i dvije uzvratne utakmice u Barcsu.¹⁸⁹ U 1934. godini klub je ugostio zagrebački Makabi, a na Duhove 1935. godine u Daruvaru ponovno gostuje zagrebački HAŠK. (1:4, 1:5).¹⁹⁰ U tom periodu klub organizira i muške utakmice hazene, susrete debelih i mršavih te vrtne zabave uz glazbu i ples. Tako je prilikom jednog susreta debelih i mršavih dana 31. srpnja 1932. godine odigrana prva noćna nogometna utakmica u Daruvaru.¹⁹¹ Odigrane su i brojne utakmice s bjelovarskim, virovitičkim i požeškim klubovima, a dobre rezultate DONK-a zabilježile su i tadašnje tiskovine iz okolnih sredina. Ranih 30-ih klub je odigrao i nekoliko prijateljskih i službenih utakmica s neregistriranim igračima, zbog čega su nastupile zabrane nastupa te novčane kazne. Zabilježeno je i nekoliko tučnjava među igračima i publikom, a najveći incident zbilo se kada je na jednoj prvenstvenoj utakmici protiv novogradiškog Borca navijač protivničke momčadi zbog navodnog pristranog suđenja izvadio pištolj i zaprijetio sucu.¹⁹²

Godina 1934. za DONK je po mnogočemu neizvjestna. Suspenzije, novčani problemi i neisplate dugovanja prema Savezu, Podsavezu i Župi znatno su otežavali rad kluba. Savez je od kluba zatražio povrat novčanih sredstava ili isplatu većeg dijela pozajmice koju je klubu odobrio tijekom 1931. godine radi dogradnje igrališta. Redovito nisu plaćena ni potraživanja sudaca, a DONK je nekoliko puta bio novčano kažnjen i zbog nepostavljanja redara na utakmicama. Klub stoga obavještava Župu da odustaje od odigravanja svojih službenih utakmica u sezoni 1934./1935., a u prvenstvo se ne uključuje ni iduće sezone.¹⁹³ Novčani problemi nisu dozvoljavali proslavu petnaestogodišnjice kluba, na kojoj se intenzivnije počelo raditi tek ti-

---

¹⁸⁸ JAKOVLJEVIĆ, str. 182, 186, Iz poslovnog odbora, podlist Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS u: *Športski list*, br. 318, 25. V. 1934., str. 6.

¹⁸⁹ Daruvar, *Športski list*, br. 213, 20. V. 1932., str. 5, Dvije internacionalne utakmice u Daruvaru, *Športski list*, br. 227, 26. VII. 1932., str. 5.

¹⁹⁰ Iz poslovnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 29, 14. VI. 1935.

¹⁹¹ Šaljiva nogometna utakmica, *Jugosloven*, br. 6, 1932., str. 3, Utakmica debelih protiv mršavih, *Jugosloven*, br. 7, 1932., str. 2, Društvene priredbe, *Jugosloven*, br. 30, 1933., str. 2.

¹⁹² Ratoborni nogometaši, *Jugosloven*, br. 13, 1932., str. 3.

¹⁹³ Iz poslovnog odbora, podlist Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS u: *Športski list*, br. 317, 16. V. 1934., str. 6.

jekom 1935. godine.¹⁹⁴ Zaostala novčana potraživanja nisu zadovoljila ni upravitelja daruvarskog kupališta Aleksandra Jovanovića, te je on 1936. godine igralište, na kojemu su brojni daruvarski nogometaši igrali nogomet, dao preorati.¹⁹⁵ Početkom 1937. godine DONK je od ZNP-a tražio upute o tome može li promijeniti ime kluba, ali budući da je klub bio u stečaju, to nije bilo moguće.¹⁹⁶ Ova odluka Podsaveza samo je ubrzala gašenje kluba. Prema posljednjim važećim pravilima kluba iz 1933. godine stoji da klub prestaje s radom ako ga izvršna vlast ili izvanredna glavna skupština kluba raspusti.¹⁹⁷ Dana 2. lipnja 1937. godine održana je posljednja godišnja skupština kluba na kojoj je Daruvarski omladinski nogometni klub raspušten.¹⁹⁸ Prema istim pravilima, imovina kluba u slučaju razlaza trebala se predati ZNP-u, uz uvjet da se imovina dalje prenese na novi nogometni klub koji bi se sa istim ciljem osnovao u Daruvaru u sljedeće dvije godine.¹⁹⁹ Paralelno s gašenjem DONK-a pokrenuto je osnivanje nogometnog kluba Radnički koji će na svoje ime prenijeti imovinu ugaslog kluba.

ŠK Zrinski 1931. – 1939.

Popularizacija nogometa u Daruvaru, dolazak poznatih igrača i uspjesi DONK-a početkom tridesetih godina 20. st. pridonijeli su osnivanju još jednog gradskog kluba. U jednom izvoru kao godina osnivanja *Šport kluba Zrinski* spominje se 1929. godina.²⁰⁰ Klupske boje bile su crvene, a po potrebi i bijele. Momčad je bila popunjena igračima slabijih nogometnih sposobnosti koji nisu mogli izboriti mjesto u postavi DONK-a.²⁰¹ Kako su pojedini članovi

¹⁹⁴ Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 4, 30. VIII. 1935.

¹⁹⁵ Josef MATUŠEK, *Česká beseda Daruvar před druhou světovou válkou 1907-1941*, Jednota, Daruvar, 2008., str. 50.

¹⁹⁶ Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 1, 15. I. 1937.

¹⁹⁷ Arhiv Jugoslavije, AJ-14-59-175, MUP Kraljevine Jugoslavije (1919-1941), Kartoteke društva, udruženja u KJ, karton 45, Pravila Daruvarskog Omladinskog Nogometnog Kluba,, DONK,, u Daruvaru.

¹⁹⁸ Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 21, 11. VI. 1937.

¹⁹⁹ Arhiv Jugoslavije, AJ-14-59-175, MUP Kraljevine Jugoslavije (1919-1941), Kartoteke društva, Udruženja u KJ, karton 45, Pravila Daruvarskog Omladinskog Nogometnog Kluba,, DONK,, u Daruvaru.

²⁰⁰ Spisak klubova redovitih članova JNS, *Izvyestaj o radu Jugoslavenskog nogometnog saveza u 1932 godini*, Jugoslavenski nogometni savez, Beograd, 1933., XVI.

²⁰¹ Prvi registrirani igrači kluba bili su: Milivoj Sudar, Josip Kopriva, Ivan Imbrišak, Filip Schweitzer, Josip Kazimir, Franjo Drahnik, Ivan Hinek, Josip Ambroš, Franjo Štefša, Vladimir Ray, Petar Kapetanović, Đuro Sudar, August Čukel, Josip Grof, Vjekoslav Murović, Ivo Kiš, Jakob Vlašić, Miroslav Ećimović i Josip Petran. (Iz poslovnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, u: *Športski list*, br. 208, 15. IV. 1932., str. 7).

uprave kluba bili simpatizeri komunističke partije, *Zrinski* se vrlo brzo profilirao kao klub lijevo orijentiranih članova.²⁰² U novinskim izvorima prvi puta se spominje koncem srpnja 1931. godine u Službenom glasniku ZNP-a, kada je tražena dozvola za odigravanje kvalifikacijske utakmice sa Slavijom iz Slatine.²⁰³ Početkom 1932. godine *Zrinski* je na adresu ZNP-a poslao zahtjev za učlanjenje kluba u JNS te je primljen za redovitog člana krajem svibnja 1932. godine.²⁰⁴ U prvoj natjecateljskoj sezoni u Župi Nova Gradiška *Zrinski* je ostvario jednu prvenstvenu pobjedu i uz dva neriješena rezultata i sedam poraza zauzeo peto mjesto na tablici.²⁰⁵ S DONK-om je sklopljena pogodba oko korištenja nogometnog igrališta te je klub, osim plaćanja najamnine, sudjelovao u opremanju i dogradnji igrališta. Staro nogometno igralište u kupališnom parku je 1933. godine uređeno i ograđeno, a prve utakmice na ovome ograđenom igralištu odigrane su na Uskrs. Tada je daruvarskim klubovima u goste došao bjelovarski Građanski, a dan kasnije odigrana je i utakmica između daruvarskih klubova koja je imala nesportski završetak. Zbog napetosti između igrača intervenirala je policija, a sudac je prijevremeno morao završiti utakmicu. Novinski izvjestitelj navodi da *se Zrinski predstavio kao borbena momčad ali da se mora kloniti ubuduće surove igre i nešportskih ispada*. U neredima je učestvovala i publika *i to ona koja besplatno gleda sve utakmice i ona koja nema dovoljno razvijene sportske svijesti*.²⁰⁶ Utakmice daruvarskih rivala često su završavale izgredima. Tako je na jednoj prvenstvenoj utakmici *Zrinski predveo dobru skupnu igru a DONK rastrganu i surovu, pa je u jednom sukobu onesposobio najboljeg protivničkog igrača*.²⁰⁷ Ovi događaji imali su utjecaja na spor oko igrališta i odigravanja utakmica na njemu. DONK je tražio da *Zrinski* redovito plaća najminu, dok je s druge strane *Zrinski* tražio oprost zbog investicija oko njegovog uređenja i popravaka istrošenog i potrganog inventara. Klubovi su međusobne optužbe uputili Podsavezu, a na spor je morao reagirati JNS koji je odredio plaćanje međusobne odštete za oba kluba.²⁰⁸ Kako su trzavice između dva gradska kluba postajala sve češće i napetije, *Zrinski* je od ZNP-a 1934. godine tražio novčanu pomoć za izgradnju vlastitog igrališta, na što je od Podsaveza dobio odgovor *da su sredstva iz Fonda za pomoć pokrajinskim klubovima za*

---

²⁰² KRNIĆ, 103-104.

²⁰³ Iz upravnog odbora, Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS, u: *Športski list*, br. 164, 25. VII. 1931., str. 5.

²⁰⁴ Iz upravnog odbora, Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS, u: *Športski list*, br. 213, 20. V. 1932., str. 6.

²⁰⁵ JAKOVLJEVIĆ, str. 179.

²⁰⁶ *Športske vijesti, Jugosloven*, br. 14, 1933., str. 3, *Sportske vijesti, Jugosloven*, br. 15, 1933., str. 3.

²⁰⁷ *Domaće vijesti, Zrinski – DONK 3:3, Jugosloven*, br. 13, 1933., str. 3.

²⁰⁸ Iz upravnog odbora, Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS, u: *Športski list*, br. 316, 11. V. 1934., str. 6, Iz upravnog odbora, Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS, u: *Športski list*, br. 321, 8. VI. 1934., str. 3.

tekuću sezonu raspodijeljena.²⁰⁹ Najveći uspjeh kluba zabilježen je u sezoni 1933./1934. u kojoj je dospio do polufinala župskog prvenstva, gdje se trebao sastati s Hajdukom iz Pakraca, ali zbog suspenzije oba kluba zabranjeno je odigravanje međusobne utakmice.²¹⁰

Sredinom 1936. godine dolazi do raspodjele klubova novogradiške župe, u kojoj su klubovi s područja te župe pripali pod nadležnost nogometne Župe Slavonski Brod. Već ionako teška i dugotrajna putovanja na utakmice dodatno su postala iscrpljujuća za daruvarske klubove. Inicijative za pripojenje bjelovarskoj nogometnoj župi nisu urodile plodom pa zbog toga daruvarski klubovi često odustaju od natjecanja i rijetko odigravaju službene utakmice.²¹¹

Zbog čestih odigravanja utakmica s neregistriranim igračima, klub je bio nekoliko puta suspendiran. Posljednja suspenzija iz 1938. godine trajala je gotovo godinu dana, a klub je u tom razdoblju igrao utakmice s neslužbenim klubovima.²¹² ZNP je posljednji put krajem 1939. godine tražio od kluba da se izjasni glede kazne koja mu je dodijeljena, te je u roku od osam dana tražio odgovor i očitovanje. Ako klub ne odgovori u zadanom roku, prestaje s radom i briše se iz Podsaveza.²¹³ Početkom 1940. godine na prijedlog Župe Brod *Zrinski* je zbog neispunjavanja uvjeta, nepokoravanja pravilima i neodgovaranja na službene dopise izbrisan s popisa članova ZNP-a.²¹⁴

ŠK Slavia (Donji Daruvar) 1934. – 1938.

Iako su daruvarski Česi bili članovi u svim daruvarskim nogometnim klubovima i igrali zapažene uloge u njima, nogomet se masovno među češkom mladeži ustalio nakon osnivanja Slavie u Donjem Daruvaru dana 23. svibnja 1934. godine. Klub je nastao spajanjem Udruženja mladeži i Sportske sekcije te je imao jednake dresove i grb kao tadašnji popularni praški

²⁰⁹ Iz upravnog odbora, Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS, u: *Športski list*, br. 304, 16. II. 1934., str. 6.

²¹⁰ Sport u Daruvaru, *Športski list*, br. 322, 12. VI. 1934., str. 3, Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 21, 29. V. 1934.

²¹¹ JAKOVLJEVIĆ, str. 189, 192, 195; Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 29, 24. V. 1936.

²¹² U 1937. godini predsjednici kluba bili su Petar Valdgoni i Ljudevit Megen, tajnik Ivan Imbrišak, a posljednji registrirani igrači kluba bili su Borislav Sekulić, Sreten Đukić, Andrija Čalić, Proko Sincov, Marko Savatović, Uroš Šakić, Dragutin Krimer, Lujo Karnik, Stjepan Virasto, Gustav Štaberl, Milan Davidović, Zvonko Pavušek, Ljudevit Ferenčić, Josip Petran, Milutin Mraović, Josip Drahnik, Josip Ruf i Josip Zovko.

²¹³ Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, br. 42, 27. X. 1939.

²¹⁴ Službeni glasnik VII. župe ZNP (Slavonski Brod), *Hrvatski list*, Osijek, str. 4, 22. III. 1940., Službeno iz Zagrebačkog nogometnog podsaveza. Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza HNS-a*, br. 9, 29. III. 1940.

imenjak. Udruženje mladeži i Sportska sekcija djelovali su u okviru Čehoslovačke besede u Donjem Daruvaru i razvijali sportove poput odbojke, stolnog tenisa, planinarenja i nogometa, koji je bio najpopularniji sport. Rad nogometne sekcije djelomično se može pratiti u zapisima Čehoslovačke besede iz Daruvara i knjizi zapisa sportskog kluba Slavia, u kojoj dosta podataka nedostaje.²¹⁵ Prvi predsjednik športskog društva bio je Josip Kašpar, a voditelj nogometne sekcije Franjo Pokorni. Nogometna sekcija nije imala vlastito uređeno igralište, već je za potrebe odigravanja utakmica plaćala najam DONK-u, a nakon raspada toga kluba i gubitka igrališta ostala je bez mogućnosti igranja utakmica. Zbog toga je izgrađeno jedno manje nogometno igralište pokraj češke škole u Daruvaru, koje nije odgovaralo svim standardima.²¹⁶ Iz zapisa sa sjednica društva vidljivo je da je od praške Slavie zatražena pomoć za opremanje kluba, ali nema podataka da li je ta pomoć i osigurana. Jedne češke novine početkom 1936. godine objavile su da će Pražani na svom prvom putovanju kroz Slavoniju posjetiti i daruvarski klub te donijeti komplet dresova.²¹⁷ Slavia je svoje utakmice igrala uglavnom s neregistriranim klubovima iz okolice. Tako je Slavia 1935. godine odigrala osam prijateljskih utakmica s klubovima Slaven (Veliki Zdenci), Mladost (Končanica), Jadran (Grubišno Polje) i Garić (Garešnica), trening utakmice s daruvarskim klubovima *Zrinski* i DONK, a dvije utakmice odigrala je i juniorska momčad.²¹⁸ Slična izvješća o radu društva bila su i za naredne dvije godine kada su igrane i utakmice s pakračkim Hajdukom i lipičkom Olympiom.²¹⁹ U 1938. godini, posljednjoj godini rada nogometne sekcije, odigrane su svega četiri prijateljske utakmice u kojima su zabilježeni porazi. Rad športskog kluba pred Drugi svjetski rat bio je slabijeg intenziteta, da bi krajem listopada 1940. klub prestao s radom.²²⁰

Hrvatski radnički športski klub Daruvar (Radnički) 1937. – 1944.

Prilikom likvidacije DONK-a dogovoreno je da se na njegovim temeljima osnuje novi klub te je na poticaj uprave i bivših igrača DONK-a osnovan *Radnički sportski klub*. Klub je po-

---

²¹⁵ Arhiv Saveza Čeha u Daruvaru (AČŠD), Knihy zápisů České besedy Daruvar 1934. – 1937; Knihy zápisů Sportovního združení a Slavie 1934. – 1940.

²¹⁶ Josef MATUŠEK, Česká beseda Daruvar před druhou světovou válkou 1907-1941, Jednota, Daruvar, 2008., str. 50.

²¹⁷ ASČD, Knihy zápisů České besedy Daruvar 1934. – 1937.; Z jugoslávské kopané, *Národní listy*, Prag, br. 358 (večernje izdanje), 31. XII. 1935., str. 5.

²¹⁸ *Výroční zpráva Československé Besedy v Dolním Daruvaru v Království Jihoslovanském pro rok 1935.*, Daruvar (prilog novina *Jugoslávští Čechoslováci*), br. 18, 30. IV. 1936., str. 26-27.

²¹⁹ Arhiv Saveza Čeha u RH, Knihy zápisů Sportovního združení a Slavie 1934-1940., Izvještaji za godinu 1936. i 1937.

²²⁰ MATUŠEK, str. 52-53.

čeo s djelovanjem početkom 1937. godine, a u travnju se po prvi puta spominje u Službenom glasniku ZNP-a, kada je tražen prijem u članstvo Podsaveza.²²¹ Na sjednici upravnog odbora ZNP-a krajem svibnja donesena je odluka da se Radnički primi u privremeno članstvo te mu je odobreno odigravanje dvije kvalifikacijske utakmice s igračima koji do sada nisu bili članovi nekog saveznog kluba.²²²

Odmah na početku, upravni odbor Radničkog susreo se s velikim izazovom jer u gradu više nije postojalo nogometno igralište koje bi udovoljavalo standardima igranja službenih utakmica. S obzirom da se i *Zrinski* susreo sa istim problemom, klubovi su morali kupiti ili iznajmiti odgovarajuće zemljište na kojem bi igrali. Odlučeno je da se adekvatno zemljište zatraži od Gradskog zastupstva te je Radnički molio da mu se pokloni zemljište iznad tadašnjeg sajmišta²²³ radi gradnje igrališta ili da mu se to zemljište dade u zakup. Poglavarstvo je na jednoj od svojih sjednica zaključilo da se radi o zemljištu potrebnom za održavanje sajмова te da želji klubova ne može udovoljiti. Ipak im je na kraju dozvoljeno da se oba kluba služe sajmištem uz zakup od 150 dinara godišnje.²²⁴ Godine 1940. Radnički je molio da mu se navedeno zemljište iznajmi na dvadeset godina te da se dozvoli podizanje ograde oko sajmišta. Zastupstvo molbu nije prihvatilo uz zaključak da se ona može razmatrati tek kada se sajmište premjesti na drugu lokaciju.²²⁵

Nakon odigrane prve službene kvalifikacijske utakmice sredinom kolovoza 1937. godine protiv virovitičkog Građanskog (Vegeška) Radnički se mogao uključiti u odigravanje prvenstvenih utakmica u brodskoj nogometnoj župi, u grupi Nova Gradiška. U prvoj prvenstvenoj utakmici pobijeđen je *Zrinski* 6:0, a nakon pobjede protiv pakračkog Hajduka klub se probio do finala u kojem je pobijedio momčad Borca iz Nove Gradiške. Kao prvak brodske provincije u lipnju 1938. godine igrao je finalni meč za prvaka župe protiv brodske Viktorije

²²¹ Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 12, 2. travnja 1937.

²²² Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 19, 29. svibnja 1937. Prvi registrirani igrači Radničkog bili su: Antun Pjetioki, Julius Leja, Josip Farkaš, Josip Kuzle, Venio Tihi, Stjepan Seljan, Mihajlo Hordi, Josip Zorko, Milan Davidović, Matija Zahoray, Zvonko Pavušek, Stjepan Hajek i Josip Mehler. Tijekom godine registrirani su i sljedeći igrači: Čedomil Lasović, Ljudevit Ferenčić, Ivan Gecl, Franjo Por, Franjo Makaj, August Matejka, Lovro Stilinović, Zdenko Boroš, Dragan Šipoš, Jurica Ivančić, Gustav Rajek iz bivšeg DONK-a, Vojislav Došenović, Lujo Karnik i Zdenko Fikajs iz *Zrinskog* te August Pecko i Franjo Kuže. Za odigravanje prijateljskih utakmica prijavljeni su Daruvarčani Vladimir Vidmar i Bogomil Klečka koji su igrali za zagrebačku Concordiu. (Iz poslovnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 27, 23. srpnja 1937.).

²²³ Na raskršću današnje Ulice Ljudevita Gaja i Petra Zrinskog.

²²⁴ HR-DABJ, fond 673., 7, Sjednice zastupstva općinske uprave Daruvara 1934-1939, sjednica zastupstva od 19. ožujka 1937. godine.

²²⁵ HR-DABJ, fond 673., 8, Sjednice zastupstva općinske uprave Daruvara 1939-1944, sjednica zastupstva od 18. IX. 1940. godine.

u kojem je nakon dvije utakmice poražen. Prema izvještaju *Viktorija je zaslužila pobjedu, ali je prema igri rezultat mogao biti i tjesniji jer su i Daruvarčani lijepo igrali, ali su imali smolu pred golom.*²²⁶ Klub je početkom 1939. godine ZNP-u uputio zahtjev za učlanjenje u Podsavez nekoliko klubova iz okolice te zatražio novčanu pomoć za te klubove kako bi se uspješno registrirali i odigrali kvalifikacijske utakmice. U to vrijeme u mjestima oko Daruvara postojalo je mnogo „divljih“ klubova koji nisu bili registrirani.²²⁷ Ti klubovi odigrali su prijateljske utakmice i povremeno sami organizirali prigodne turnire. Savez je odgovorio da je odobrio izvjesnu svotu iz koje će poslati pripomoć, ali pod uvjetom da klub dostavi imena zainteresiranih klubova.²²⁸

Raskol u Jugoslavenskom nogometnom savezu i novi sustavi natjecanja

Nezadovoljstvo radom Jugoslavenskog nogometnog saveza još od prenošenja sjedišta iz Zagreba u Beograd u ožujku 1930. godine dovelo je do toga da su hrvatski prvoligaški klubovi po završetku nogometne sezone 1938./1939. prestali biti članovi jugoslavenske lige.²²⁹ Netom pred uspostavom Banovine Hrvatske 1939. godine održana je osnivačka skupština Hrvatske športske sloge sa sjedištem u Zagrebu. Na osnivačkoj skupštini nove sportske organizacije *podržano je nastojanje hrvatskog sporta na putu k samostalnosti* svih grana sporta i tjelovježbe, a 217 nogometnih klubova iz Hrvatske novu organizaciju proglašavaju jedinim punopravnim predstavnikom svih hrvatskih nogometnih klubova.²³⁰ Time su sportski djelatnici, od kojih je velik broj sudjelovao u politici, ukazali na smjer kojim se želi riješiti hrvatsko pitanje, ne samo u sportu, već i u Kraljevini Jugoslaviji.²³¹ Hrvatska športska sloga je na svojoj izvan-

---

²²⁶ Završetak prvenstva u Slavonskom Bodu, *Hrvatski list*, 12. VI. 1938., str. 4, Viktorija (Brod) prvak VII. nogom. župe, *Hrvatski list*, 22. VI. 1938., str. 4.

²²⁷ „Divlji“ klubovi oko Daruvara bili su: Slavia (Donji Daruvar), Garić (Garešnica), Jadran (Grubišno Polje), Siget, kasnije Slaven (Veliki Zdenci), Mladost (Končanica), Olimpya (Lipik), Hajduk (Pakrac), Hajduk (Hercegovac), Brestovac (Garešnički Brestovac), a nogometni klubovi su postojali i u Đulovcu, Siraču....

²²⁸ Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza JNS*, br. 9, 10. III. 1939.

²²⁹ *Sto godina nogometa u Hrvatskoj 1880 – 1980.*, str. 26, Ultimatum JNS –a, *Jutarnji list*, 26. V. 1939., str. 13.

²³⁰ Svim klubovima na području Zagrebačkog nogometnog podsaveza, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, Zagreb, br. 17, 5. svibnja 1939.; Sportske vijesti, Osnivačka skupština Hrvatske športske sloge, *Jutarnji list*, Zagreb, 15. svibnja 1939. str. 6-7; Umoljeni smo sa strane Hrvatske Športske Sloge, da za naše klubove objavimo, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, Zagreb, br. 19, 19. svibnja 1939.

²³¹ Zašto hrvatski športaši nogometne grane neće sudjelovati na skupštini zemaljskog saveza (JNS), *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, Zagreb, br. 20, 26. svibnja 1939.; Iz Hrvatske

rednoj skupštini u mjesecu kolovozu 1939. godine osnovala Hrvatski nogometni savez kao svoju podređenu organizaciju.²³² Nakon istupa i slovenskih klubova iz Saveza 1939. godine reorganiziran je Jugoslavenski nogometni savez te je kao članove imao tri zasebna samostalna nogometna saveza: Hrvatski nogometni savez, Slovensku nogometnu zvezu i Loptački savez Srbije. Odlučeno je da hrvatski i slovenski klubovi u natjecateljskoj sezoni 1939./1940. igraju u zajedničkoj ligi dok su ostali klubovi iz države igrali u srpskoj ligi. Sljedeće godine slovenski klubovi formiraju svoju nacionalnu ligu te istupaju iz Hrvatsko-slovenske lige slijedeći politiku svog glavnog sportskog saveza – Slovenske sportne zveze.²³³

HRŠK Radnički od uspostave Banovine Hrvatske do prestanka djelovanja

Sredinom srpnja 1939. godine Radnički je izvijestio Podsavez da je prema odobrenju nadležnog Ministarstva promijenio ime u *Hrvatski Radnički Športski Klub Daruvar*.²³⁴ U natjecateljskoj sezoni 1938./1939. ponovo je ušao u finale novogradiške grupe, a isti rezultat ponovio je i u idućoj sezoni.²³⁵ U svibnju 1940. odigrao je svoju prvu međunarodnu utakmicu protiv ekipe iz Barcsa, a iste godine u gradu je gostovala i kombinirana momčad zagrebačkog Gradanskog. Zanimljiv je jedan izvještaj iz virovitičkih novina iz srpnja 1940. godine koji donosi najavu nogometne utakmice između tamošnje Vegeške i Radničkog. U njemu se navodi da se Radnički iz Daruvara smatra jednim od najjačih klubova na teritoriju nekoliko župa te da „imade jednu mladu i uigranu momčad, koja je pod vodstvom Hitreca koji ju je trenirao i koji pojačava momčad, postigla mnoge lijepe rezultate.“²³⁶ U izvještaju se ne navodi je li riječ o Ivanu (Ici) Hitrecu, jednom od najvećih nogometaša u hrvatskoj povijesti ili njegovom bratu Rudolfu, također vrsnom nogometašu i izborniku reprezentacije Hrvatske. Prema sjećanjima starih Daruvarčana za Radnički je kao trener i igrač, uz druge poznate igrače, kratko nastupao upravo Ico Hitrec.²³⁷

športske sloge, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, Zagreb, br. 29, 28. srpnja 1939.

²³² *Sto godina nogometa u Hrvatskoj 1880 – 1980.*, str. 26; Bratskom klubu!, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, Zagreb, br. 30, 4. kolovoz 1939; Hrvatski nogometni savez, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, Zagreb, br. 31, 11. kolovoz 1939.

²³³ *Sto godina nogometa u Hrvatskoj 1880 – 1980.*, str. 26., JAKOVLJEVIĆ, str. 32-34, 120, 124.

²³⁴ Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, br. 28, 20. VII. 1939.

²³⁵ JAKOVLJEVIĆ, str. 195, 198.

²³⁶ Hrvat. Radnički ŠK (Daruvar) – Vegeška, *Hrvatski tjednik*, br. 28, 1940., str. 3, 4, Šport. Vegeška: Hrv. Radnički ŠK (Daruvar) 4:2, *Hrvatski tjednik*, br. 29, 1940., str. 3.

²³⁷ Ivan Krasko, Sport v Daruvaru, *Jednota*, br. 45, 1964., str. 6.

ZNP je tražio od klubova da iduće 1940./1941. sezone svaki klub predloži kako i na koji način želi odigravati prvenstvo u svojoj župi, nakon čega bi Podsavez proveo novo razgraničenje župa.²³⁸ Pred početak sezone na sjednici ZNP-a donesena je odluka da se župama dodjele novi nazivi. Tako je osim prve Župe Zagreb u kojoj se igralo u četiri razreda, osnovana Župa Lopašić sa sjedištem u Karlovcu, Župa Zrinski u Varaždinu, Župa *Petar Preradović* u Bjelovaru, Župa Ljudevita Posavskog u Sisku te Župa *Tvrtko* u Slavanskom Brodu. Ova posljednja podijeljena je na dvije skupine: Brod i Nova Gradiška, u kojoj je igrao i Radnički. Osim Radničkog ovoj su skupini pripadali i klubovi Unitas i Borac iz Nove Gradiške, dok je ŠK Brestovac iz Garešničkog Brestovca nakon nekoliko sezona igranja u ovoj župi odlučio pristupiti bjelovarskoj župi. Radnički je te sezone ponovno završio u finalu svoje skupine, ali je nakon uspostave NDH prvenstvo prekinuto.²³⁹

Poslije napada Njemačke na Jugoslaviju i proglašenja Nezavisne Države Hrvatske nogometni klubovi i podsavezi dobili su svoje povjerenike iz redova Ustaškog stana, koji su preuzeli političku odgovornost za rad u klubovima. Poništene su sve utakmice ZNP-a za sezonu 1940./1941. te je odigrano novo prvenstvo. Zabranjeno je igranje igračima židovske vjeroispovijesti, a igrači pravoslavne vjeroispovijesti mogli su igrati samo uz posebne dozvole. Raspušteni su klubovi koji su prema stavovima nove vlasti bili nepoćudni. Na udaru su se tako našli klubovi koji su zbog svojih vjerskih, nacionalnih ili političkih orijentacija bili nepoželjni.²⁴⁰ Sam početak rata 1941. ne zamrzava sport u potpunosti, nego se već u jesen kreće s natjecanjem, a Radnički nastupa na turniru hrvatskih radničkih športskih klubova u Zagrebu.²⁴¹ Neposredna ratna opasnost i nesigurnost nisu dozvoljavale nogometašima odlazak na natjecanja. Da se nogometni sport potpuno ne ugasi, igrane su se revijalne utakmice za pomoć Crvenom križu i utakmice s timovima njemačkih vojnih formacija koje su boravile u Daruvaru. Za sezonu 1943. Hrvatski nogometni savez donio je odluku da se postojeći nogometni podsavezi preimenuju u dosaveze, a klubovi preimenuju u krug pa tako Radnički postaje *Hrvatski nogometni krug Radnički*. Sve češće ratne opasnosti i teške prilike u Slavoniji, pa tako i oko Daruvara, pridonijele su da mnogi klubovi u ovom dijelu zemlje prestanu s radom. U svim dosavezima nisu završena službena natjecanja, a tako je bilo i u istočnom dijelu zagrebačkog dosaveza i

---

²³⁸ Službeno iz Zagrebačkog nogometnog podsaveza. Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, br. 27, 16. VIII. 1940.

²³⁹ JAKOVLJEVIĆ, str. 202-205, Službeno iz Zagrebačkog nogometnog podsaveza. Iz upravnog odbora, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, br. 31, 13. IX. 1940.

²⁴⁰ Proglas povjerenika za cjelokupni šport g. Miška Zebića, *Službeni glasnik Zagrebačkog nogometnog podsaveza*, br. 8, VII. 1941., str. 1-2, Službeno, *Nogometni šport*, br. 15, 1941., str. 2, Odluke povjerenika za cjelokupni šport..., *Nogometni šport*, br. 16, 1941., str. 1-3.

²⁴¹ „Zagorac“ Varaždin nastupa na Hrvatskim radničkim športskim igrama..., *Hrvatsko jedinstvo*, br. 202, 28. VIII. 1941., str. 6.

brodskoj župi. Dosavezi su postali neaktivni, a neki su postojali samo formalno, tako da se sva nogometna aktivnost u 1944. i 1945. godini uglavnom svodila na okolicu Zagreba.²⁴²

Nakon završetka Drugog svjetskog rata u većim mjestima osnivaju se fiskulturni odbori (gradski i okružni), a oni osnivaju posebne nogometne odbore ili imenuju referente za nogomet. Većina dotadašnjih nogometnih klubova je raspuštena. U Daruvaru je 1946. godine osnovan Okružni nogometni odbor na čiju je inicijativu osnovan novi nogometni klub pod nazivom Fiskulturno društvo *Slaven*.²⁴³

IZVORI I LITERATURA:

Arhivski fondovi

Arhiv Jugoslavije (AJ)

AJ-14-59-175, MUP Kraljevine Jugoslavije (1919 – 1941), Kartoteke društva, udruženja u KJ, karton 45, Pravila Daruvarskog Omladinskog Nogometnog Kluba, DONK, u Daruvaru

Arhiv Saveza Čeha Daruvar (ASČD)

Knihy zápisů České besedy Daruvar 1934. – 1937. (neevidentirano)

Knihy zápisů Sportovního združení a Slavie 1934. – 1940. (neevidentirano)

Državni arhiv u Bjelovaru (HR-DABJ)

HR-DABJ-673-7, sjednice zastupstva općinske uprave Daruvara 1934 – 1939.

HR-DABJ-673 – 8, Sjednice zastupstva općinske uprave Daruvara 1939 – 1944.

Knjige

Album nogometnih klubova Jugoslavije, Pučki nakladni i tiskarski zavod Zvono, Zagreb – Osijek, 1925.

Almanah Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1921 – 1922, (ur. Viktor Manikin), Komisionalna naklada Hrvatskog štamparskog zavoda Zagreb, Zagreb, 1922.

AMBROŠ, Davor, *Sokolski pokret oko Daruvara i Grubišnog Polja*, Ogranak Matice hrvatske u Daruvaru, Daruvar, 2021.

Enciklopedija Jugoslavenskog nogometa, (prir. Mladen Delić; tekstove napisali Hrvoje Macanović i Mihajlo Andrejević), Spektar, Zagreb, 1974.

---

²⁴² Stjepan Cerjan, Neki podaci o sportskom životu za vrijeme II. svjetskog rata u tzv. Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, *Povijest sporta*, br. 80, 1989., str. 78-80, 83, Franjo, Frntić, *Nogometna prvenstva Hrvatske od 1939. do 1945. godine*, *Povijest hrvatskog športa*, br. 109, lipanj 1996., str. 52-53.

²⁴³ Duško KLIČEK, *100 godina nogometa u Daruvaru 1918. – 2018.*, Hrvatski nogometni klub Daruvar, 2018., str. 22.

- Izveštaj o radu Jugoslavenskog nogometnog saveza u 1932 godini*, Jugoslavenski nogometni savez, Beograd, 1933.
- JAKOVLJEVIĆ, Nebojša, *Fudbalska takmičenja Južnih Slovena 1873 – 1941*, Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača i trenera Subotica, Subotica, 2018.
- JOVIĆ, Dragiša, *Radnički pokret u Slavoniji: 1918 – 1929*, Centar za društvena istraživanja Slavonije i Baranje, Slavonski Brod, 1985.
- KLIČEK, Duško, *100 godina nogometa u Daruvaru 1918. – 2018.*, Hrvatski nogometni klub Daruvar, 2018.
- KRNIĆ, Zdravko, *Daruvar, Radnički i narodnooslobodilački pokret*, Općinski odbor SUBNOR-a, Općinski komitet SKH i Općinsko sindikalno vijeće Daruvar, Daruvar, 1975.
- MATUŠEK, Josef, *Česká beseda Daruvar před druhou světovou válkou 1907 – 1941*, Jednota, Daruvar, 2008.
- Sto godina nogometa u Hrvatskoj 1880 – 1980.*, (prir. Franjo Frntić, Dragutin Hripko), Nogometni savez Hrvatske, Zagreb, 1981.
- Výroční zpráva Československé Besedy v Dolním Daruvaru v Království Jihoslovanském pro rok 1935.*, Daruvar, 1936.

Članci

- CERJAN, Stjepan, Radnička sportska aktivnost u bivšoj Jugoslaviji i klub Marks u Daruvaru, *Historija fizičke kulture*, Zagreb, br. 4, 1967.
- CERJAN, Stjepan, Neki podaci o sportskom životu za vrijeme II. svjetskog rata u tzv. Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, *Povijest sporta*, Zagreb, br. 80, 1989.
- CERJAN, S., TRIPKOVIĆ, L., Nogometni klubovi – iskrišta revolucije, *Večernji list*, Zagreb, br. 6160, 25. 8. 1979.
- FRNTIĆ, Franjo, Nogometna prvenstva Hrvatske od 1939. do 1945. godine, *Povijest hrvatskog športa*, Zagreb, br. 109, lipanj 1996.
- FRNTIĆ, Franjo, Od Hrvatskog športskog saveza do Jugoslavenskog nogometnog saveza, *Povijest sporta*, Zagreb, br. 78, 1988.
- FRNTIĆ, Franjo, Počeci igranja nogometa u Grubišnom Polju, *Povijest sporta*, Zagreb, br. 19, 1974.
- FRNTIĆ, Franjo, Počeci sportskog rada u Grubišnom Polju 1911. godine, *Povijest sporta*, Zagreb, br. 2, 1970.
- FRNTIĆ, Franjo, To má pouze Daruvar, *Jednota*, Daruvar, br. 44, 1967.
- FRNTIĆ, F., Prvi registrirani radnički nogometni klubovi u nas poslije I Svjetskog rata, *Historija fizičke kulture*, Zagreb, br. 4, 1967.
- JAJČEVIĆ, Zdenko, Organiziranje sporta u Kraljevini SHS, *Povijest hrvatskog športa*, prosinac 2009., br. 151.

- LEICH, Mirko, Dokumenti iz Mađarskog državnog arhiva o sportskom životu u Hrvatskoj u razdoblju 1888 – 1895, *Povijest sporta*, Zagreb, br. 8., 1971.
- LUKIĆ, Miroslav, 1920. u Daruvaru SK Marks, *Sportske novosti*, Zagreb, br. 3555, 17. prosinca 1968.
- MILOVANČEV, Nikola, Daruvar u djelu Jána Čaploviča, Slavonija i dio Hrvatske, *Zbornik Janković 3*, Ogranak Matice hrvatske u Daruvaru, Daruvar, 2018.

Novine i časopisi

Historija fizičke kulture, Zagreb; *Hrvatski list*, Osijek; *Hrvatski tjednik*, Virovitica; *Hrvatsko je-dinstvo*, Varaždin; *Ilustrovana športska (sportska) revija*, Zagreb; *Ilustrovani tjednik Sport*, Zagreb; *Jednota*, Daruvar; *Jugoslávští Čehoslováci*, Daruvar; *Jugosloven*, Daruvar; *Jutarnji list*, Zagreb; *Národní listy*, Prag; *Nogometni šport*, Zagreb; *Novosti*, Zagreb; *Povijest hrvat-skog športa*, Zagreb; *Povijest sporta*, Zagreb; *Slavonski šport*, Osijek; *Službeni glasnik Za-grebačkog nogometnog podsaveza JNS*, Zagreb; *Sportske novosti*, Zagreb; *Svijet*, Zagreb; *Športski list*, Zagreb; *Večernji list*, Zagreb; *Virovitičanin*, Virovitica; *Zagrebački športski list*, Zagreb.

Internetski izvori

<https://zbl.lzmk.hr/?p=2052>

https://hr.wikipedia.org/wiki/Zagreba%C4%8D_ki_nogometni_podsavez

<http://www.exyufudbal.in.rs>

SUMMARY

THE FIRST FOOTBALL CLUBS IN DARUVAR

Abstract: This paper reconstructs the beginnings of football and football events in Daruvar (where several football clubs were active) between 1919 and 1944. The first football clubs, their results and the inevitable ups and downs are also mentioned. The political orientation of each football club determined the specific audience for each club. The focus is on a historical review and retrospective of events both on and off the football field. The paper aimed to demonstrate the evolution of football in Daruvar.

Key words: Daruvar, sport, football, history